

BIBLIOTEKSTILBUD TIL FREMTIDENS UNGE

Bacheloropgave, 2007

**AF ANETTE SVENDSEN & LOUISE BISGAARD
VEJLEDER HELENE HØYRUP
DANMARKS BIBLIOTEKSSKOLE, AALBORG**

Titel: Bibliotekstilbud til fremtidens unge**Semester:** 6. semester, Bacheloropgave**Vejleder:** Helene Høyrup**Af:** Anette Svendsen & Louise Bisgaard**Årgang:** A04/hold 1**Antal ord:** 17.000**Afleveret:** Den 29.05.2007

Abstract:

Dette projekts formål er, at kortlægge og problematisere den stadig mere omfattende udvikling i ungdomsbegrebet, i forhold til udviklingen i formidlingen til unge på de danske folkebiblioteker, samt at stille forslag til hvordan de danske folkebiblioteker kan formidle deres tilbud til unge i fremtiden. Dette, ud fra et brugerorienteret synspunkt, hvor fokus ikke er fremtidige bibliotekstilbud til unge, men bibliotekstilbud til fremtidens unge. Projektet omfatter en komparativ analyse af, på den ene side bibliotekerne og de unge, og på den anden side udviklingen i ungdomsbegrebet generelt, samt en række forslag til hvilke rammer bibliotekerne bør udarbejde deres tilbud til fremtidens unge indenfor, medsamte eksempler på nogle sådanne. Dette, for at illustrere hvordan bibliotekerne ved at anskue deres brugergruppe *unge* på en alternativ måde, kan opnå et mere tidssvarende udgangspunkt for udarbejdelsen af bibliotekstilbud, i forhold til den generelle udvikling i denne gruppe.

Anette Svendsen

Louise Bisgaard

I Indholdsfortegnelse

1	Indholdsfortegnelse	3
2	Indledning	4
3	Problemformulering	6
4	Metode	7
4.1	Fremgangsmåde: Komparativ analyse	7
4.1.1	Fremgangsmåde: Bibliotekerne og de unge	7
4.1.2	Fremgangsmåde: De unge nu og i fremtiden	8
4.2	Fremgangsmåde: Bibliotekstilbud til fremtidens unge	9
4.3	Diskussion og perspektivering	9
4.4	Informationssøgning	10
5	Komparativ analyse.....	11
5.1	Bibliotekerne og de unge	11
5.1.1	Historisk vinkel	11
5.1.2	Statistisk vinkel	13
5.1.3	Den fysiske indretning	14
5.1.4	Materialer og formidling	16
5.1.5	Projekter i ind- og udland.....	17
5.2	De unge nu og i fremtiden.....	19
5.2.1	Hvem er de unge – også i fremtiden	19
5.2.2	Unge selvforståelse og livsmønstre	21
5.2.3	Unge kultur- og medieforbrug	23
5.2.4	Ungdommens omfang	24
5.3	Sammenfatning af den komparative analyse	27
5.3.1	Styrker	27
5.3.2	Svagheder	28
5.3.3	Muligheder	30
6	Bibliotekstilbud til fremtidens unge.....	33
6.1	Tweenere	35
6.2	Aldersunge	38
6.3	Livsunge.....	41
7	Diskussion og perspektivering	44
8	Konklusion	49
9	Litteratur.....	52
10	Bilagsfortegnelse.....	59
10.1	Bilag 1: Projekt YOUng, Århus & DesignIT	60
10.2	Bilag 2: Projekter i ind- og udland.....	65

2 Indledning

Anette Svendsen & Louise Bisgaard

Traditionelt har man i biblioteksverdenen opereret med de to store brugergrupper *børn* (0-18år) og *voksne* (19år →) [Drotner & Nyboe, 2006], og selvom man i mange biblioteker også igennem længere tid har opereret med unge som en brugergruppe, så ser det endnu ikke ud til, at man har fundet den helt rigtige opskrift på, hvordan man bedst henvender sig til dem. Kirsten Egebo skriver således i sin rapport fra 2006, "Fremtidens bibliotek for de unge": *"At den yngre del af befolkningen bruger bibliotekerne meget, hænger sammen med, at de er under uddannelse...Det er derfor meget bekymrende, at den samme gruppe er dem, der har det mest negative billede af bibliotekerne."* [Egebo, 2006, s.5-6].

Der ligger en stor udfordring gemt i, at indrette et bibliotekstilbud til netop denne samfundsgruppe, som af aviserne beskrives som den narcissistiske ungdom, og som de egocentriske og behovsfikserede unge, og som undersøgelser viser, at de fra ganske små opdrages med forbruget som religion og selvscenesættelse som en uomtvistelig del af livet [Lindstrøm, 2003]. Men samtidig tyder meget på, at der er ved at ske en ændring i aldersdelingen i ungdomsbegrebet, og i den måde ungdommen vil manifestere sig på fremover. I løbet af de senere år har begrebet 'ungdom' udvidet sig, og udvider sig stadig til, at omfatte flere og flere. I dag findes der således mange forskellige definitioner af ungdomsbegrebet, og mange forskellige bud på, hvor grænserne går imellem barndom, ungdom og voksenliv. Men at ungdomsbegrebet har udvidet og udvider sig er forskerne enige om. Ungdomsbegrebet breder sig således både opad og nedefter aldersmæssigt, og hvor nogle forskere i dag opererer med et aldersspænd for unge fra 14 til 35 år, plæderer andre for, at 'ungdommen' er rykket helt ned og begynder at fænge an allerede i 9-10års alderen, imens andre igen taler om ungdom langt op i fyrrårs alderen [Egebo, 2006; Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002; Bisgaard & Svendsen, 2006; Kofod & Sørensen, 2006; Lindstrøm, 2003 etc.].

Med dette projekt ønsker vi, at undersøge betydningen af ungdomsbegrebets udvikling for de danske folkebiblioteker, samt om muligt at identificere et bæredygtigt udgangspunkt for folkebibliotekernes tilbud til unge fremover. Formålet med dette projekt er således, at vende diskussionens fokus på hovedet, så spørgsmålet ikke lyder 'hvordan ser fremtidens bibliotekstilbud for unge ud?' men snarere 'hvordan bør bibliotekernes tilbud til fremtidens unge se ud?'.

3 Problemformulering

Anette Svendsen & Louise Bisgaard

Med afsæt i den ovenfor beskrevne problemstilling, vil dette projekt undersøge de danske folkebibliotekers hidtidige indsats i forhold til unge, og sammenholde dette med en undersøgelse af hvem de unge er og bliver, samt hvordan man mest effektivt henvender sig til dem i fremtiden. Dette, for at kunne identificere og stille forslag til, hvilke redskaber de danske folkebiblioteker kan benytte sig af fremover for, at kunne yde en mere målrettet indsats i forhold til den stadig voksende gruppe af 'unge', og forhåbentlig derved, at kunne skabe en større interesse for, og mere positiv tilgang til bibliotekernes tilbud blandt disse i fremtiden.

Dette projekts primære fokus vil, på baggrund af ovenstående problemstilling, være besvarelsen af følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvordan forholder folkebiblioteket sig til unge?
 - Hvordan opfatter folkebibliotekerne traditionelt unge, og deres egen rolle i forhold til dem?
 - Hvordan opfatter de unge folkebiblioteket og hvordan kommer det til udtryk?
 - Hvordan ser tendenserne for fremtidens bibliotekstilbud for unge ud?

- Hvem er de unge nu og i fremtiden?
 - Hvem er de unge i dag og hvem er fremtidens unge?
 - Hvordan ser de generelle udviklingstendenserne ud?

- Hvordan ser et bibliotekstilbud for fremtidens unge ud, på baggrund af ovenstående?

4 Metode

Anette Svendsen

På baggrund af projektets problemstilling, og følgelig af problemformuleringens udformning, vil det primære fokus være af analytisk karakter. Første del af projektet vil således bestå af en komparativ analyse, gennemført på baggrund af besvarelsen af problemformuleringens første to delspørgsmål. Den anden del af projektet vil tage form af forslag til en række fremtidige indsatsområder, udarbejdet på baggrund af analysens resultater med det formål, at besvare problemformuleringens tredje delspørgsmål. Projektets konklusion vil udgøre summen af resultaterne af projektets enkelte dele, og opsummere disse til en samlet helhed.

4.1 Fremgangsmåde: Komparativ analyse

Anette Svendsen

Den komparative analyse består af to delanalyser, og en afsluttende sammenfatning af de to deles vigtigste pointer. De to delanalyser knytter sig til hhv. første og andet undersøgelsesspørgsmål i problemformuleringen. Første delanalyse omfatter således bl.a. en undersøgelse af folkebibliotekernes tilgang til unge og de unges forhold til folkebibliotekerne, imens anden delanalyse omfatter en undersøgelse af unge og udviklingen i ungdomsbegrebet indenfor de senere år, samt hvordan dette kommer og vil komme til udtryk fremover.

4.1.1 Fremgangsmåde: Bibliotekerne og de unge

Anette Svendsen

Denne del af den komparative analyse udføres på baggrund af en række undersøgelser af og forslag til folkebibliotekernes fremtidsrettede tilbud til unge. Dette, med særlig vægt på Kirsten Egebo's nyligt udgivne rapport: *Fremtidens bibliotek for de unge – baseret på ungdomsforskning og de unges holdning til bibliotekerne*, [Egebo, 2006], samt på *Bibliotekerne og de unge – vil de os og vil vi dem* [Frederiksborg & Københavns Amt, 2004], *Gymnasieelever og biblioteker* [Pors, Niels Ole, 2007] m.fl.

Denne del af analysen vil bl.a. omfatte en kort skitsering af, hvordan man traditionelt har tilgået unge på folkebibliotekerne og hvordan dette har vist sig, og viser sig i dag. Samt en statistisk analyse af omfanget af de unges brug af bibliotekerne, med udgangspunkt i bl.a. Kulturministeriets *Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004* [Kulturministeriet, 2004]. Desuden gives et indblik i forskellige bibliotekers ungdomsprojekter i ind- og udland med det formål, at illustrere eventuelle ligheder imellem disse, samt kontraster imellem traditioner og fremtidstendenser. Denne sidstnævnte del af analysen vil have oversigtsform. Detaljerede oplysninger om de nævnte projekter, vil kunne findes i bilagsform sidst i projektet.

Afsnittet er opbygget sådan, at emnet *unge og biblioteker* behandles fra fem forskellige, vinkler. Herunder en historisk vinkel, en statistisk vinkel, bibliotekernes formidling, materialer og indretning til og for unge som den er nu, men ligeledes med en vinkling på fremtidsrettede projekter i ind- og udland, for at skabe et helhedsindtryk af området *folkebiblioteket og unge*, udfra hvilket første punkt i problemformuleringen kan besvares.

4.1.2 Fremgangsmåde: De unge nu og i fremtiden

Anette Svendsen

Denne del af analysen tager udgangspunkt i den nyeste forskning indenfor området unge, med fokus særligt rettet mod sociologisk litteratur omkring fremtidstendenser ifht. unge. Her bl.a.. Birgitte Simonsens *Om 10 år hvad så?* [Simonsen, 2006], *Hvad snakker vi om når vi siger ungdom* [Simonsen 2003], Peter Gundelachs *Hvornår er man ung* [Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002], samt en række tekster fra dansksociologi.dk og kommunikationsforum.dk etc. Desuden anvendes CEFUs *Det normale ungdomsliv* [Kofod & Nielsen, 2005], og Sundhedsstyrelsens & Kræftens Bekæmpelses *Unge livsstil og dagligdag 2000-2004* [Sundhedsstyrelsen & Kræftens Bekæmpelse, 2006].

Når vi har valgt at tage udgangspunkt i det sociologiske perspektiv på fremtidens unge, i anden del af den komparative analysen, så skyldes det primært, at netop sociologien er et godt sted at indhente viden om, hvordan fremtiden vil forme sig, baseret på udviklingstendenser observeret i nutiden.

I dette afsnit undersøges unge i fire forskellige, omend forbundne, perspektiver. Først og fremmest ser vi på den generelle udvikling, dvs. på udviklingen i 'ungegruppen' over tid, i forhold til samfundet generelt. Dette, i form af en kort skitsering af udviklingstendenser. Dernæst analyseres de unge ud fra deres selvforståelse og livsmønstre. Dvs. fokus vendes mod, hvordan de unge opfatter sig selv og opfattes af andre. Det næste perspektiv, er på de unges kultur og medieforbrug, og betydningen af dette. Til sidst analyseres den identificerede udvikling i ungdommen med udgangspunkt i bl.a. alder, med det formål at overskueliggøre denne udvikling.

Den komparative analyse afsluttes med en sammenfatning af de to delanalyseres resultater, i form af en opsummering af de, til bibliotekerne knyttede, styrker og svagheder, der er blevet identificeret undervejs i analysen, og ikke mindst med en skitsering af de muligheder, folkebiblioteket har i forhold til projektets problemstilling.

4.2 Fremgangsmåde: Bibliotekstilbud til fremtidens unge

Anette Svendsen

I anden del af projektet udnyttes resultaterne af den komparative analyse til, at opstille et eller flere forslag for folkebibliotekerne med henblik på, at ændre deres nuværende situation i forhold til de unge, jf. indledningen. I denne del af projektet gennemgås ligeledes en række eksempler på, hvordan bibliotekerne kan vælge, at henvende sig til unge i fremtiden med det formål, at forbedre deres interaktion med disse.

4.3 Diskussion og perspektivering

Anette Svendsen

Sidste del af projektet omfatter en diskussion af de forslag, der stilles i forbindelse med besvarelsen af problemformuleringens tredje undersøgelsesspørgsmål. Med udgangspunkt i disse forslag perspektiveres der kort til nogle af de bredere biblioteksfaglige debatter omkring bl.a. brugerbetaling vs. gratisprincippet, lige adgang til alle materialer vs. brugertilpasset formidling, samt af biblioteket som serviceudbyder vs. biblioteket som kulturinstitution. I forbindelse med sidstnævnte perspektiveres der endvidere til

oplevelsesøkonomiens potentielle indflydelse på biblioteksvirksomhed i fremtiden, med udgangspunkt i Kulturministeriets oplæg: *Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien – 5 skridt på vejen*, 2003 [Bendtsen & Mikkelsen, 2003].

4.4 Informationssøgning

Louise Bisgaard

Dette projekts centrale problemstilling: *Bibliotekstilbud til fremtidens unge* tager afsæt i ønsket om at kortlægge ungdommens udvikling i disse år med henblik på, at give de danske folkebiblioteker et fingerpeg om, i hvilken retning de bør bevæge sig i forhold til denne særlige brugergruppe. For at sikre projektets aktualitet er det bevidst valgt, at fokusere på materiale af nyere dato, især hvor det drejer sig om undersøgelses- og statistiske rapporter. Litteratur til dette projekt er bl.a. hentet på Center for Ungdomsforskning og Undervisnings- samt Kulturministeriets hjemmesider samt via søgninger i Bibliotek.dk. Desuden er relevante danske og internationale hjemmesider benyttet i arbejdet med, at indkredse problemstillingen nærmere, før og undervejs i projektet. Her kan nævnes Dansksociologi.dk, der er et videnskabeligt funderet tidsskrift til rådighed online, Kommunikationsforum.dk, der har til formål at oplyse om nye tendenser indenfor kommunikations- og medieverdenen og Brugernes Bibliotek, der er et projekt startet på Roskilde Bibliotek, der skal undersøge og give bud på, hvordan bibliotekerne skal forholde sig til den udvikling af brugernes adfærd på Internettet, der går under betegnelsen Web 2.0 og i mere specifikke bibliotekssammenhænge Bibliotek 2.0., Fremforsk.dk m.fl. Bisgaard & Svendsen, 2006, *Tweenere på biblioteket*, indgår ligeledes som en del af grundlaget for dette projekt, ligesom viden indhentet ved den, deraf affødte, deltagelse i temadagen *Spørg dem – de bider ikke*, ved Århus Kommunes Biblioteker, d. 28.03.2007 [Se evt. bilag 1].

5 Komparativ analyse

5.1 Bibliotekerne og de unge

Anette Svendsen

I dette afsnit behandles problemformuleringens første punkt, med udgangspunkt i de fem vinkler, der beskrives i metoden. Dette, for at kunne analysere ungdommen og folkebibliotekernes indbyrdes forhold, så nuanceret som muligt. I første del behandles udviklingen udfra en historisk vinkel, hvorefter fokus rettes mod unges faktiske brug af folkebibliotekerne i dag udfra en statistisk vinkel med henblik på, at kunne identificere bibliotekernes kundepotentiale blandt de unge. Herefter rettes fokus mod indretningen, materiale og formidling rettet mod unge i folkebibliotekerne i Danmark generelt med henblik på, at kunne identificere tendenser og eventuelle problematikker, som måtte findes på disse områder. Til sidst rettes fokus kortvarigt mod forskellige projekter for unge i ind- og udland, som har særlig succes, med det formål, at identificere udviklingstendenserne i bibliotekstilbud til unge.

5.1.1 Historisk vinkel

Anette Svendsen

”I Biblioteksloven står, at bibliotekerne skal ”drive en afdeling for børn og voksne”, men intet sted i loven er de unge nævnt som en specifik brugergruppe, hvilket måske er en mangel og en af forklaringerne på, hvorfor bibliotekerne hidtil ikke har lagt speciel stor vægt på denne del af befolkningen.” [Egebo, 2006, s.20].

Traditionelt har de danske folkebiblioteker været inddelt i en voksen- og en børneafdeling, og traditionelt har skellet imellem voksen og barn på de danske folkebiblioteker fulgt lovens anvisning for, hvornår man er myndig, nemlig 18 år [Drotner & Nyboe, 2006]. Selvom man har kendt til og brugt ungdomsbegrebet siden 1700tallet er det, at tilhøre en ungdomsgeneration og at se unge som en selvstændig befolkningsgruppe, noget der først er vundet frem i efterkrigsårene, og som for alvor slog igennem med ungdomsoprørene i

60'erne og 70'erne, hvor ungdomsbegrebet fik den betydning vi kender i dag [Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002]. I 1970'erne var det blevet almindeligt, med en ungdomshylde eller et -hjørne i de fleste danske folkebiblioteker, ligesom ungdomslitteraturen også for alvor vandt indpas i dette årti [Weinreich, 1999]. Men allerede i 1980'erne begyndte man mange steder, at fjerne ungdomshylderne/-hjørnerne eller, at integrere dem i børne- og voksenafdelingerne igen, simpelthen fordi de ikke blev brugt [Egebo, 2006].

Traditionelt har bibliotekernes ungdomshylder/-hjørner været indrettet, så de henvendte sig til de ca. 13-19årige. I dag arbejdes der fortsat på mange biblioteker, og indenfor biblioteksforskning, med denne, eller en nogenlunde tilsvarende aldersafgrænsning, når det drejer sig om unge. Her kan bl.a. nævnes projektet YOUNg fra Århus [Århus Kommunes Biblioteker, 2007 + bilag 1], der arbejder med unge som 14-19årige, og Frederikshavn Bibliotek, der skelner ved 16år, hvorefter man har adgang til computerne i voksenafdelingen [Frederikshavns Kommunes Biblioteker, 2007], eller Viborg Bibliotekernes samarbejde, der sigter mod de 15-19årige [Viborg Bibliotekerne, 2007].

Nogle få strækker sig udover disse grænser i en erkendelse af ungdomsbegrebets udvikling, som vi senere vender tilbage til. Egebo arbejder således i sin rapport *Fremtidens biblioteker for unge*, 2006, med unge i alderen 13-35år, og i *Bibliotekerne og de unge – vil de os og vil vi dem?*, 2004, arbejdes der med unge i alderen 13-25årige etc. Nogle få arbejder også med, at udvide grænserne nedefter idet udviklingen peger i retningen af, at børn tidligere og tidligere begynder at opføre sig som *teenagere*, hvorved begreber som *tweenere* og *KGOY (Kids Grow Old Younger)* er opstået [Lindstrøm 2003, Bisgaard & Svendsen 2006].

Siden 1970-80'erne har man, jf. ovenstående løbende forsøgt sig med forskellige spændende og kreative udgaver af ungdomshylden og ungdomshjørnerne i folkebibliotekerne for at tiltrække de unge brugere, men tilsyneladende har man endnu ikke fundet en optimal måde, at kommunikere med de unge på, og få dem til at benytte bibliotekernes tilbud mere.

5.1.2 Statistisk vinkel

Anette Svendsen

De unge har statistisk set et meget stabilt brug af bibliotekerne, uanset hvor man sætter aldersgrænserne for hvornår man er ung. Ser man på tallene fra Kulturvaneundersøgelsen [Kulturministeriet, 2004], og starter ved de helt unge i 7-9års alderen, så er der hele 42%, der benytter bibliotekerne mindst én gang om måneden eller mere. For de 10-12årige er det 41%, imens det er lidt mindre for de 13-15årige, nemlig 35%. Om dette fald skyldes, at ikke-skolerelaterede interesser spiller særligt meget ind på netop dette udviklingstrin, eller om det netop skyldes øgede lektiemængder eller noget andet, kan man kun gisne om; men i den følgende aldersgruppe ses igen en statistisk stigning i benyttelsen af bibliotekerne. Denne gruppe, de 16-19årige, er første gruppe i tabellen over voksnes biblioteksbrug i Kulturvaneundersøgelsen [Kulturministeriet, 2004]. Den er medtaget her, sammen med de to næstfølgende grupper, som igen er medtaget på baggrund af den ovenfor nævnte begyndende erkendelse af udvidelsen af ungdommens aldersgrænser indenfor biblioteksforskning. Således benytter ca. 40% af de 16-19årige bibliotekerne mindst én gang om måneden eller mere, imens det for de 20-29årige drejer sig om ca. 35%, og for de 30-39årige ca. 29%. Faldet i brugen blandt de 20-29årige, kunne til dels skyldes, at mange i forbindelse med videregående uddannelse, som de fleste påbegynder i netop de år, benytter sig af universitets- og forskningsbiblioteker i stedet. For de 30-39årige kunne der i øvrigt være tale om faktorer som karriere, familiestiftelse osv.

Fælles for alle aldersgrupperne er, at der er omkring 60% af hverisær, der kun sjældent eller aldrig kommer på bibliotekerne. For nogle af grupperne helt op mod ca. 70%. Det vil sige, at de danske folkebiblioteker samlet set står med et meget stort, uudnyttet kundepotentiale blandt de unge.

Ved en gennemgang af forskellige undersøgelser på området: *De danske folkebiblioteker og unge*, er der især fem ting som udpeges igen og igen som primære årsager til dette:

Personalets attitude overfor unge opfattes som værende meget negativ, og deres viden om unge og unges interesser meget begrænset; Bibliotekerne er præget af forbudskultur og restriktioner; Materialet er aldrig nyt, eller også er det udlånt, karenstiden er et meget stort

problem for de unge; indretningen på bibliotekerne er ikke imødekommende og ikke rettet imod unge; sidst men ikke mindst er tid en afgørende faktor for unges biblioteksbrug. De bruger således bibliotekerne meget i forbindelse med skolearbejde, men ikke i deres fritid hvor bibliotekerne også gerne vil have fat i dem. [Egebo, 2006; Frederiksborg & Københavns Amt, 2004; mfl.]

5.1.3 Den fysiske indretning

Louise Bisgaard

"Hvem i alverden gider gå hen i et hjørne og være ung?" Freddy Meyer, socialpædagog og konsulent [Frederiksborg & Københavns Amt, 2004, s.8].

Der er i de senere år udgivet en del artikler og rapporter, der alle omhandler problemstillingen *indretning af biblioteker for unge*, og som det fremgår af ovenstående, er det også et af de centrale omdrejningspunkter i denne sammenhæng. Således har vi valgt, at fokusere på en række faktorer, der hver for sig og tilsammen, fortæller historien om bibliotekerne og de unge: hvad fungerer godt, hvor kan man sætte ind med justeringer af tilbud, og hvor er der behov for at man går helt nye veje, i forhold til indretning til og for dem. I de foregående afsnit har vi fokuseret på brugergruppen unge i et historisk og statistisk lys, og i dette afsnit danner det fysiske rums indretning diskussionsrammen. Et gennemgående træk ved debatten i dag er, at bibliotekerne ved nyindretning kan skabe en god atmosfære, og samtidig rumme flere forskellige funktioner i samme hus, både mht. biblioteksbrugere generelt og de forskellige grupper af unge, der flere steder helt eller delvist mangler en plads i det fysiske rum, som det ser ud i dag [Roed, 2006]. På Helsingør Centralbibliotek har man ved at indrette et særligt medie hjørne specielt henvendt til de 13-25årige, opnået et stigende udlånstal på materialer i en sådan grad, at udbuddet har svært ved at følge med efterspørgslen [Egebo, 2006].

Et andet og vigtigt aspekt i debatten om nyindretning af biblioteksrummet handler, såvel fysisk som mentalt, og både når det drejer sig om personalet og bibliotekets øvrige brugere, om den plads der skabes til ungegruppen:

”Det er ikke meningen, at bibliotekerne skal omdannes til ungdomszoner, hvor alle andre lånere bliver skræmt væk. Vi skal derimod være bedre til at få integreret det fysiske rum til de unge, så alle rum i biblioteket, spiller sammen” [Frederiksborg & Københavns Amt, 2004, s. 8].

Nogle steder har man desværre givet fortabt overfor ungdommen, og lukket hylder og hjørner igen. De fleste steder fordi, de ikke blev brugt af de unge, men andre steder, som i Frederikshavn, fordi de unges kultur var et forstyrrende element i biblioteket. Her havde man lavet en populær netcafé, men lukkede den igen kort efter opstarten pga. larm og støjende adfærd fra brugerne [Frederikshavns Kommunes Biblioteker, 2007]. Hertil kommer, at der først for nyligt er indført tilladelse til anvendelse af mobiltelefoner på mange biblioteker i Danmark, og rigtig mange steder er hovedproblemet ikke kun de unges manglende interesse, men i lige så høj grad personalets holdninger, som både de unge og personalet selv, ved er problematisk: *”En anden barriere er vores egne private holdninger eller attituder, som vi møder de unge med på biblioteket.”* [Frederiksborg & Københavns Amt, 2004, s. 4].

Man arbejder flere steder på en opblødning af bibliotekernes forbudskultur og specielt kravet om stilhed, der rammer de unge negativt. De unge udtrykker selv behovet for, at der på biblioteket er rum til fordybelse men ønsker altså samtidig, at der også er rum til andre interesser som musik, spil og cafe/loungekulturen. I Niels Ole Pors indlæg i debatten, *Gymnasieelever og biblioteker*, 2007, konkluderer han da også, at

”Det er for eksempel ikke en moderne antagelse af muligheden for fred og ro prioriteres højere af de unge end muligheden for at kunne slappe af og hygge sig på biblioteket” samt at *”... eleverne ved ungdomsuddannelserne vægter de klassiske dyder og forhold ved bibliotekerne, dog tilsat ønsker om modernitet i forhold til trådløse netværk, muligheder for gruppearbejde, hyggezoner og tilsvarende”* [Pors, 2007, s. 12].

Der er altså i disse år et fokus rettet mod, at man ikke blot skal skabe en fysisk plads til unge på biblioteket, men også skabe rum og plads til dem, både i forhold bibliotekarernes og andre brugeres holdning. Og her er det vigtigt at man indser, at også de unge har

forskellige behov på biblioteket, de ønsker både rum til fordybelse og plads til, at høre musik og snakke.

5.1.4 Materialer og formidling

Louise Bisgaard

Når man ændrer det fysiske rum, vil der i naturlig forlængelse heraf også opstå en ændret praksis vedr. den passive formidling generelt og afledt heraf, måske endda i materialernes sammensætning. Dette er en mulig positiv udvikling i forhold til fordring af en ny og anderledes formidlingstænkning, som man efterhånden er nået til en erkendelse af, er nødvendig i forhold til unge, at dømme efter de mange rapporter der i de seneste år er udarbejdet, netop med fokus på denne brugergruppe [Frederiksborg & Københavns Amt, 2004]. Et træk der går igen i flere af de undersøgelser, der også ligger til grund for dette projekt, og altså både i *Børn bruger biblioteker – hvordan og hvornår*, der beskæftiger sig med københavnske børn og unge i alderen 11-16år, og i *Gymnasieelever og biblioteker*, der beskæftiger sig med ungdomsuddannelsernes elever, samt i *Rapport om Unge og biblioteker*, der har et aldersspænd fra 16-31år, dog med en kraftig slagside ifht. unge på 17år, er netop, at unge i de ellers så forskellige sammenhænge, anser bibliotekerne som rum for de fysiske materialer, og især bogen. På bogmarkedet står bibliotekerne med en vare, de traditionelt har været gode til at håndtere, og det er denne markedsposition man fortsat må holde fast i, også i forhold til de nye medier og ikke mindst overfor de nye unge, som altså ikke afviser de fysiske materialer, men skal have dem formidlet på en anderledes måde. Unge orienterer sig i høj grad visuelt, og er derfor ikke gode til, at finde rundt i bibliotekernes DK5opstilling. ”Gymnasieeleverne foreslår, at bøgerne opstilles således, at hvert emne har sin farve... De unge er vokset op i en verden, hvor de orienterer sig visuelt. Hvor farver opleves som lettere at afkode end tal, når de søger efter bøger til en skriftlig opgave eller underholdning” [Kofod & Sørensen, 2006, s. 44].

I ”Bibliotekerne og de unge – vil de os og vil vi dem?” tages der afsæt i nogle af de problemstillinger som også ligger til grund for dette projekt, og her anbefales bl.a., at det enkelte bibliotek tager stilling til ungegruppen ved simpelthen, at nedfælde en overordnet

politik og på denne måde aktivt inddrager personalet i en stillingtagen til såvel nyindretning som måden at henvende sig til de unge på, både i det daglige og i en mere generel markedsføring. Der anbefales ligeledes, at man udarbejder en særskilt materialevalgspolitik til ungegruppen, der tager afsæt i den viden man har om dem, ligesom der skal ske en konstant trimning og redigering af materialebestanden, hvor aktualiteten sikres bl.a. via kassation, dog stadig ud fra de enkelte mediers kvalitetsbegreber, men samtidig ud fra de unges kvalitetsopfattelse og behov.

Der er altså mange forskellige steder at tage fat, men det handler i bund og grund om en ny og forbedret stillingtagen til hvem de unge er, og i særdeleshed hvad de efterspørger og med hvilke formål de benytter bibliotekerne. Den måde man præsenterer materialerne på biblioteket i dag, er ikke i tråd med de unges egen opfattelse. De benytter forskellige medier bredt, og deler derfor ikke umiddelbart bibliotekernes opfattelse af, at man indkøber og opstiller efter mediet, og ikke dets emne. Der efterspørges en anderledes præsentation af materialerne, og måske endda en mere direkte indflydelse på indkøb, der, via eksempelvis emneinddeling, tiltaler den gruppe af unge brugere, der i dag præger billedet, og på trods af de mange års erfaring med ungdomshylder og –hjørner, har de danske folkebiblioteker som nævnt, stadig et meget stort, uudnyttet kundepotentiale blandt de unge. Og det er netop, hvad rigtig mange biblioteker i Danmark og udlandet har indset, og arbejder hårdt på at ændre.

5.1.5 Projekter i ind- og udland

Anette Svendsen

Af de mest interessante danske tiltag indenfor bibliotekstilbud til unge, skal nævnes Helsingør Centralbibliotek, hvor man for nogle år siden lavede et mediehjørne for de 13-25årige, et tiltag der siden er blevet kopieret af flere andre biblioteker i Danmark [Egebo, 2006]. Det interessante ved dette projekt, er ikke kun erkendelsen af behovet for alle mediernes umiddelbare tilgængelighed for de unge, men i lige så høj grad den praktiserede udvidelse af ungdommens aldersgrænser. Denne udvidelse går igen, i mange af de udenlandske projekter som gennemgås herunder, men også andre steder i Danmark er man

begyndt at arbejde udfra dette. Et projekt som stadig er meget nyt er Forever Young, der er et samarbejde imellem Køge, Solrød, Greve og Valløse biblioteker, med fokus på unge i alderen 17-25år. En af de ting dette projekt byder på, er ansættelsen af unge på bibliotekerne med det formål, at give bibliotekarerne ny inspiration, bl.a. i indkøbet af materialer til netop denne gruppe [Solrød Kommune Biblioteker, 2007].

Desuden skal det igangværende Projekt YOUng fra Århus nævnes. Projekt YOUng arbejder med de 14-20årige, og er delvist baseret på MEeting YOUth, som er et EU-projekt, hvor biblioteker fra Warszawa, Oslo, Stockholm og Århus samarbejder med lokale ungdomsorganisationer om at udvikle redskaber til inddragelse af unge mennesker i udviklingsarbejde [se bilag 1]. YOUng er (desværre) sammensat sådan, at de enkelte dele af projektet stopper igen uanset funktionsdygtighed!

Af udenlandske eksempler har vi valgt, at referere til de gode eksempler, som også andre fremdrager i deres arbejder med emnet [se bilag 2]. Her bl.a. PUNKTmedis i Stockholm, som har en selvstændig etage kun for unge. PUNKTmedis har som nogle af de eneste, valgt en traditionel aldersafgrænsning, 13-19år, men de står, måske netop derfor, med det problem, at mange 'voksne' foretrækker ungdomsafdelingen frem for det traditionelle bibliotek, hvad der resulterer i, at de 13-19årige ikke har nær så meget lyst til at bruge det; Los Angeles Public Library's Teen Scape, lægger meget vægt på at give de unge ejerskab over deres del af biblioteket; det Hollandske Hormonbiblioteket, er et helt selvstændigt ungdomsbibliotek opbygget i tæt samarbejde med de unge selv; ungdomsbiblioteket Medien@age i Dresden, hvis målgruppe er de 13-25årige, arbejder med et 50-50 koncept imellem nye og gamle medier, hvilket sammen med en fokuseret markedsføring betyder et materialeudlån på imellem 80-90%; Dieselverkstadens Bibliotek i Stockholm har især fokuseret på indretningen til og for unge; Bibliotek 10 i Helsinki har specialiseret sig indenfor IT og musik og har valgt, at ansætte specialister indenfor disse felter, i alderen 25-35år. Deres brugere er især unge mænd mellem 20-35år.

Fælles for disse biblioteker er, at de hver især arbejder meget målrettet med en eller flere af de ting, som unge giver udtryk for, at de ønsker sig af bibliotekerne, som f.eks. cafeer og loungeområder, yngre personale, kortere udlånstid af nyere materiale, mere aktiv markedsføring etc. som vi tidligere har været inde på, og som kort opsummeres i den top ti

Århus Kommunes Biblioteker har udarbejdet [Århus Kommunes Biblioteker, 2007]. Men også, at de arbejder med en meget udvidet udgave af aldersgrænserne for unge, om end de allesammen uden undtagelse fastholder, at behandle den, som følge meget større mængde af unge, som én homogen gruppe.

Herunder undersøger vi nærmere hvem de unge er. Både de unge som vi kender dem, og de unge som de (måske) bliver i fremtiden. Bl.a. med henblik på, at identificere om den ovenfor skitserede tilgang til unge er optimal, eller om det kan gøres anderledes og mere effektivt.

5.2 De unge nu og i fremtiden

Anette Svendsen

I dette afsnit behandles problemformuleringens andet punkt, med udgangspunkt i det sociologiske perspektiv på unge i dag og i fremtiden. Dette, som nævnt, fordi netop sociologien er et godt sted, at indhente viden om hvordan fremtiden kommer til, at forme sig baseret på udviklingstendenser og trendspotting observeret i nutiden.

For at kunne analysere ungdommen og ungdomsbegrebets udvikling, må man nødvendigvis angribe det fra forskellige vinkler. I første afsnit behandles et mere samfundsorienteret perspektiv, som fokuserer på udviklingens betydning for samfundet generelt. Herefter rettes fokus mod unges livsmønster og selvforståelse, og mod unges kultur og medievaner, til sidst fokuseres der på, ungdommens omfang og alder. Dvs. på hvordan man inddeler og arbejder med ungdom som begreb, og på udviklingen indenfor dette.

5.2.1 Hvem er de unge – også i fremtiden

Anette Svendsen

Umiddelbart angribes forskning indenfor ungdom og ungdomsbegrebets udvikling enten ud fra et samfundsorienteret perspektiv, som fokuserer på udviklingens betydning for samfundet generelt; denne vinkels vigtigste pointer skitseres herunder, eller ud fra en vinkel der fokuserer på, at beskrive hvad ungdom er og hvornår den er. Denne vinkel behandles

nærmere i de efterfølgende afsnit. Forskningen indenfor ungdomsbegrebets og ungdommens udvikling, med et primært samfundsorienteret fokus, er enige om nogle helt generelle udviklingstendenser, som vi vil se i løbet af de næste 10-15år. Det drejer sig om udviklingen i ungdomsgenerationernes størrelse, etniske sammensætning, geografiske koncentration, og uddannelses- og arbejdsmæssige kvaliteter. [Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002; Kofod & Nielsen, 2005; Simonsen 2006; Simonsen, 2003; m.fl.]

- Der vil i et stykke tid endnu være relativt små ungdomsgenerationer, men selv når antallet unge stiger, som tendenserne viser at det vil om nogle generationer [Danmarks Statistik, 2007], så vil de unge fortsat udgøre en stadig mindre del af den samlede befolkning. Samtidig med, at en større andel af de unge vil være af anden etnisk oprindelse end dansk.
- Geografisk set, vil der være en stor fraflytning af de ældre generationer fra storbyerne, hvor de unge til gengæld vil koncentrere sig [Jensen, 2007].
- Flere unge vil tilsyneladende ikke gå i gang med noget efter folkeskolen. Samtidig med, at det i forvejen høje frafald på de erhvervsfaglige uddannelser bliver endnu større, og der er flere der falder fra de gymnasiale uddannelser, eller ikke bruger eksamen til at videreudanne sig. Unge med anden etnisk baggrund har større frafaldsprocenter i uddannelsessystemet [Simonsen, 2006].
- Samtidig vil unge have en stadig større betydning, i forhold til opretholdelse af arbejdsstyrken og den stadig større gruppe ældre, og opmærksomheden og presset på dem fra det øvrige samfund vil fortsætte med at stige [Simonsen, 2006].

Samlet set betyder denne udvikling, at der i løbet af de næste ti år vil opstå en koncentration af unge, og derved mange forskellige ungdomskulturer i storbyerne, hvor unge af alle typer

etnisk oprindelse og uddannelsesniveau vil mødes og, som med fraflytningen af den ældre befolkning, vil omdannes til en ungdommens multikulturelle smeltedigel. I takt med denne udvikling vil det blive nødvendigt, at storbyerne i stigende grad tilpasser sine kulturelle og øvrige tilbud til de unges behov, også når det handler om offentlige institutioner, som folkebibliotekerne.

5.2.2 Unges selvforståelse og livsmønstre

Louise Bisgaard

Når man er ung i et samfund, hvor det er viden og de menneskelige ressourcer der anses, som de mest væsentlige faktorer, vil man som individ uvægerligt blive særdeles fokuseret på, at træffe de rigtige valg [Illeris et al., 2006]. Og at der skal træffes mange og forskelligartede valg, er meget vigtig i forståelsen af hvad det vil sige, at være ung i dag. Dette er de unge selv helt klar over, og det, at træffe de rigtige valg, er en vigtig del af deres selvforståelse i kraft af, at det er via disse valg de skaber sig en egen identitet. Og *”netop denne identitetsdannelse kan ses som essensen eller den bagvedliggende styring af alle de mange valg som unge i dag er kastet ud i, som selve den centrale opgave i ungdommen i dag”* [Simonsen, 2003, s. 21].

Unge selvforståelse og livsmønstre er baseret på, at der er frit valg på alle hylder og det handler ikke længere om, hvor du kommer fra, men hvor du vælger at gå hen. Og med det frie valg kommer også et stort ansvar, noget unge er ligeledes helt indforståede med: *”Det fylder meget i de unges liv, hvilke valg de skal tage og efterfølgende at vurdere, om de har valgt rigtigt”* [Egebo, 2006, s.12]. Ifølge Birgitte Simonsen er der dog, selvom de unge ellers selv insisterer på det, reelt ikke tale om noget frit valg, og den sociale baggrund spiller stadig en rolle i de valg unge træffer [Simonsen, 2003]. *”Ligesom en voksende gruppe unge oplever, at de på den ene side er ombejlede og får tilbudt alt muligt, men at der på den anden side ikke er noget af det der dur, eller de oplever at de ikke selv slår til i forhold til deres egne ønsker”* [Simonsen, 2006, s. 14]. Således ses en stigende mængde af studieskift blandt unge [Illeris et al., 2006], og som nævnt en stigning i antallet unge som

falder fra uddannelser eller simpelthen ikke starter, ligesom mængden af unge med spiseforstyrrelser og stress til stadighed er stigende [Sundhedsstyrelsen & Kræftens Bekæmpelse, 2006]. Men når alt kommer til alt, er ungdommen mest af alt ”*en livsfase, hvor man gennem afprøvning af forskellige livsstrategier søger efter sig selv – og dermed det, der for den enkelte bliver meningsfuldt*” [Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002, s. 28].

Når det kommer til de unges livsmønstre, er der også sket en markant udvikling: der er efterhånden flere forskellige begreber, der alle forsøger at indkredse hvem og hvad ungdom er, i forhold til ting som alder, livsstil og selvforståelse. Hvor man, i den ene ende af skalaen ser tweenerne, der selvom de ikke har nået den fysiologiske periode for hvornår man er ung, alligevel interesserer sig for mange af de samme ting som teenagerne gør [Lindstrøm, 2003]. Og i den anden ende af skalaen sker der ligeledes en udvikling således, at man fortsat opfører sig som de unge, og opfatter sig selv som ung, langt forbi de 30. Laver man en grov inddeling af denne sidste gruppe ’unge’, kan man identificere to grupper. En gruppe, der er blevet forældre, men som stadig klæder sig i de samme tøjmærker som deres børn, og går i byen og til koncerter, og på café med vennerne [Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002]. Og en gruppe der, ifølge Ethan Watters popsociologiske bestseller *Urban Tribes – a generation redefines friendship, family and commitment* fra 2003, bedst kan beskrives som unge singler i 25-39års alderen, som bor i storbyerne og hvis nærmeste familie er vennekredsen – the tribe. En generation som gengives i tv-serierne *Friends*, *Seinfeld*, *Will & Grace* og *Sex and the City*, og som hele tiden skubber ægteskab, traditionelt familieliv og børn foran sig og fortsætter det unge liv [Fugl Thøgersen, 2007]. I Danmark ses denne udvikling først og fremmest statistisk, i form af den stadig højere alder for førstegangsviede og førstegangsfødende, og det stigende antal husstande som består af enlige [Danmarks Statistik, 2007].

På baggrund af den beskrevne udvikling er det, ifølge sociologerne Gundelach & Nørregård-Nielsen kun ”.. naturligt at indføre to nye betegnelser: *De aldersunge* og *de livs-unge*. Sat på spidsen kan man sige at voksendommen bliver afskaffet, idet disse

generationer vil bevæge sig direkte fra at være (livs)unge til at være gamle” [Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002, s. 45].

De valg man foretager sig som ung er, både i forbindelse med uddannelse, men også når det handler om hvilke fællesskaber man vælger at indgå i, samt de mere bundne familierelationer, alle medvirkende faktorer i unges selvforståelse. Og netop i ungdomsårene skal der træffes mange og svære valg. I venner og venskaber finder man ligesindede, der kan gribe de bolde man kaster i luften; en vigtig faktor her er tillid og fortrolighed til hinanden, og hermed også det, at man så kan få luftet de tanker man går og gør sig. [Kofod & Nielsen, 2005]. Og i takt med, at ungdomsbegrebet i disse år undergår en kraftig udvikling, hvor man nu både taler om alders- og livsunge, er der kommet endnu flere præmisser til, i forhold til det, at være ung og leve det unge liv.

5.2.3 Unges kultur- og medieforbrug

Louise Bisgaard

Der er især to samfundsaspekter der er med til, at tegne billedet af unges kultur- og mediebrug, og det er medierevolutionen, både ifm. massemedierne og den digitale medierevolution, og med den, globaliseringen. Med globaliseringen bliver samfundet langt mere komplekst, og eftersom massemedierne giver et bud på en reducere af kompleksiteten i verden, bliver de, ifølge Henrik Kaare Nielsen, det naturlige sted, at vende sig imod [Størner & Ager Hansen, 2002].

De vigtigste medier i ungdomslivet er computeren og mobiltelefonen, som er en helt naturlig del af unges kommunikation, at man holder kontakter ved lige på Messenger og Sms. Unge er vokset op med disse, for os andre nye medier, de har et helt naturligt sæt mediekompetencer, og de bruger da også computeren til langt flere ting end voksne [Kulturministeriet, 2004]. Anne Scott Sørensen beskriver en samfundsudvikling, hvor vi gennem de senere år er gået fra, at se på unge som passive ofre for medierne over en diskurs, der opfatter unge som aktive brugere og skabere af medier, til i dag hvor unge beskrives som suveræne medieherskere. Og medierne spiller en meget stor rolle i unges liv,

f.eks. mener hun, at begreber som oplysning og dannelse bør afløses af mediekompetence, fordi *”unge i dag får identitet og skiller sig ud fra hinanden gennem mediemæssige, æstetiske og mentale kompetencer”* [Størner & Ager Hansen, 2002]. Niels Ole Pors beskriver i sin undersøgelse af gymnasieelevers brug af biblioteker, at disse unge anvender mange forskellige informationskilder og, at biblioteket kun indgår som ét af de steder, studerende søger svar: *”Samlet set er der næppe tvivl om, at unge nu til dags omgiver sig med, bruger og producerer informationer i et omfang, der er større end tidligere og det er indenfor dette landskab eller informationsrum, at bibliotekernes ydelser og services skal ses”* [Pors, 2007, s.17].

Konturerne af en ny måde at forbruge kultur og medier på anes her, og det ser altså ud til, at de unges mediemæssige, æstetiske og mentale kompetencer vil blive af stadig større betydning i fremtiden. Det er ikke de samme medier, som den ældre del af befolkningen tyer til, der appellerer til unge, når de søger den førnævnte kompleksitetsreducering, og som skal danne den fælles referenceramme i samfundet, som den ældre del af befolkningen har via aviser og andre nyhedsmedier. Ifølge Kirsten Drotner er det et problem, der skal løses i uddannelsessektoren: *”Det drejer sig om at udvikle nogle nye medie- og informationskompetencer og nye redskaber, som er helt afgørende for unges engagement og deltagelse i samfundslivet mere bredt”* [Mandag Morgen Monitor, 2007, s. 2].

5.2.4 Ungdommens omfang

Anette Svendsen

Uden derved at hævde, at ungdommen med alt hvad dertil hører, kan inddeles i skarpt optrukne aldersgrænser og puttes i komfortable kasser, så er det dette projekts formål, at identificere ungdommen på en måde som er håndterbar for de danske folkebiblioteker, der så småt er begyndt at inddrage udviklingen i ungdomsbegrebet, primært i aldersudvidelsen af dette, i deres arbejde med unge. På baggrund af dette, er fokus i det efterfølgende rettet mod unge i forhold til deres alder.

Af andre inddelinger kan nævnes nogle af dem, som typisk ses indenfor bl.a. sociologien, hvor man også arbejder med unge f.eks. i form af subkulturer, og som noget helt nyt

'tribes'. Nogle arbejder med ungdommen som en bestemt tids- og livssituation, oftest studietiden, hvor voksenlivet indtræder i forbindelse med arbejde, kæreste, hus og børn. Andre arbejder med unge som samfundets fornyere, og genkender dem ikke ud fra alder eller livssituation, men ud fra de unges holdninger og værdier, som ifølge dem adskiller sig markant fra det etablerede samfunds. Dette sidste fokus kan man debattere relevansen af, i lyset af ungdomsbegrebets udvikling, idet denne udvikling tilsyneladende i nogen grad medfører en udligning af forskellene generationer imellem:

"For når forestillingen om hvad der hører ungdommen til er ved at sprænge alle grænser, og ungdomsfasen udvides både opad og nedad, så bliver begrebet naturligvis på mange områder udvandet – den sociale og kulturelle konstruktion er ved at briste. Og meget af det der traditionelt har været opfattet som ungdomsproblemer og ungdomsadfærd er godt på vej til at blive til generelle samfundsforhold der ikke kun angår dem vi opfatter som "unge" [Simonsen, 2003, s.18].

Af alle de mange inddelinger og afgrænsninger af ungdommen, vil vi som nævnt især fokusere på aldersdelingen, og i den sammenhæng inddrage den inddeling i livs- og aldersunge som nævnes ovenfor, og som indebærer, at selvom ungdomsgenerationerne vil udgøre en stadig mindre del af befolkningen samlet set, så vil ungdommen som livsstil komme til at fylde stadig mere. Herunder har vi forsøgt, at opdele ungdommen i de faser vi har kunnet identificere i forbindelse med denne del af analysen:

Nutid	Beskrivelse	Fremtid	Beskrivelse
Teenagere	Ca. 13-19år: Den traditionelle samfundsopfattelse af ungdomsårene og den normal inddeling på de danske folkebiblioteker. Teenagebegrebets relevans har været til debat i nogle år [Lindstrøm, 2003].	Tweenere	Ca. 8-15år: Børn bliver hurtigere 'voksne'. De opfører sig på en måde som aldrig før er set og som beskrives KGOY – kids grow old younger, eller Tweeners – in between barn og voksen [Lindstrøm, 2003; Bisgaard & Svendsen, 2006].
Unge	Ca. 12-35år: Begyndende erkendelse af ungdomsbegrebets udvidelse, også i bibliotekerne og biblioteksforskningen jf. analyseafsnittene herover.	Aldersunge	Ca. 16 -24år: Teenagebegrebet forsvinder helt og meget tyder på, at der opstår en direkte overgang imellem tween-agerne og de aldersunge [Bisgaard & Svendsen, 2006].
		Livsunge	Ca. 25-39år: kan umiddelbart inddeles i to grupper: Unge voksne – forældre, der klæder sig som deres børn og går i byen og til koncerter etc. Storbysinglerne – livet i storbyerne – urban tribes [Fugl Thøgersen, 2007 m.fl.].

Figur 1: Ungdommens udvikling

Som det fremgår af ovenstående skema, vil teenagebegrebet efterhånden forsvinde og erstattes af en tredeling af ungdomsbegrebet: Tweenerne, som repræsenterer den tidligere begyndende ungdom og de tidligere begyndende ungdommelige interesser; De aldersunge, der dybest set er unge som unge altid har været det, repræsenterer de samme værdier, holdninger og interesser, som unge før dem. De kan lide fester, kærester og koncerter, men besidder samtidig en seriøsitet i forhold til dem selv og deres eget liv og iscenesættelsen af dette, som ikke tidligere er set; Til sidst er der de Livsunge. Denne gruppe kan inddeles i de unge som er forældre, med job og familieværdier, som klæder sig ungt og lytter til ung

musik, går til fester og koncerter etc.. Den anden del af denne gruppe er dem der går ind under fænomenet 'urban tribes', jf. 5.2.2 "Unge selvforståelse og livsmønstre".

5.3 Sammenfatning af den komparative analyse

Herunder sammenfattes resultaterne af den komparative analyse, i en tredelt opsummering med det formål, at skabe overblik over de styrker, svagheder og vigtigst, de muligheder de danske folkebiblioteker har i forhold til unge i fremtiden.

5.3.1 Styrker

Louise Bisgaard

På folkebiblioteket er den traditionelle opfattelse af, hvordan man henvender sig til unge på vej ud, og den erstattes i disse år, af mange nye, forskelligartede og interessante tiltag; både i form af nye lokaliteter kun for unge; ændringer i det fysiske rum på folkebiblioteket; og i forbindelse med materialevalg og formidling. Der er i det store hele rettet fokus mod, at der forekommer nye og anderledes behov i gruppen af unge, der benytter bibliotekernes tilbud, både i forbindelse med skole og fritidsbrug, og når der skal arbejdes målrettet på, at give børn og unge en fornemmelse af, at der fortsat er noget for dem at hente på biblioteket, efter de selv føler, at de er vokset fra børnebiblioteket. Et fællestræk ved alle disse tiltag er dog, at de alle opererer med en ungegruppe, der synes for lille i forhold til den reelle udvikling, der tegner sig for et langt større aldersspænd, og dermed også en langt større og mere differentieret brugergruppe. Disse unge har andre behov, end både børn og ældre brugere, og det er netop derfor det er så vigtigt, at man sætter fokus på denne brugergruppes behov på biblioteket. Bibliotekerne står stærkt på mediemarkedet, med en vare, som de har et rigtig godt kendskab til, og dermed også, om end kun potentielt, er gode til at indkøbe og formidle. Men dette kræver at bibliotekerne vælger at gå aktivt ind i arbejdet med bl.a. en målrettet materialevalgs- og kassationspolitik for at sikre aktualitet, samt åbner op for, at give brugerne indflydelse på disse og andre aspekter af biblioteksarbejdet, og arbejder målrettet med, at brande bibliotekerne i forhold til unge. Bibliotekerne har de

medieprodukter til rådighed som unge bruger og efterspørger, og som de dermed ikke nødvendigvis behøver at gå ud og købe selv, selvom de er en ressourcestærk gruppe af forbrugere [Roed, 2006]. Bibliotekerne har ligeledes en styrke i det, at her stilles information og viden til rådighed for de unge, men i modsætning til det der findes på nettet i øvrigt, så er der her mulighed for, at præsentere det i nogle rammer der synliggør, at her er der tale om valide informationer, som f.eks. Litteratursiden.dk, Mimersbrønd.dk, samt såvel Skrivopgave.dk, som hele samarbejdet med Emu.dk i øvrigt, samtidig med, at man langt hen ad vejen her kan præsentere det på en overskuelig og let tilgængelig måde. Her har bibliotekerne ydet en stor indsats i forhold til at oversætte informationer til brugbar viden, også for deres unge brugere.

De danske folkebibliotekers styrker i forhold til formidling og tilbud til unge, kan opsummeres som følger: Bibliotekerne har indset, at de skal betragte unge som en selvstændig brugergruppe, med selvstændige behov, og på lige fod med deres øvrige brugergrupper, hvilket i sig selv giver dem en styrke. Samtidig har de indset den pågående udvikling i ungdomsbegrebet og forsøger, at integrere den i deres arbejde. Sidst men ikke mindst skal nævnes den styrke, som måske er folkebibliotekernes største i forhold til ungegruppen, nemlig deres store opbud af forskellige medier og tilgængelig viden, og deres vilje til at formidle dette.

5.3.2 Svagheder

Anette Svendsen

Samlet set er den overordnede ungeproblematik på de danske folkebiblioteker i dag, jf. ovenstående analyse, at selvom man er opmærksomme på unge som en blivende og vigtig brugergruppe, er man ikke helt sikre på, hverken hvordan man skal agere overfor dem, hvilke aldersgrupper man skal medtage, eller i hvilket omfang man skal give plads til dem. Det ses både i forhold til det enorme kundepotentiale, der findes blandt de unge, på trods af deres behov for bibliotekernes service i forbindelse med bl.a. skolearbejde, men også i de unges egne udsagn om, hvordan de ser og oplever bibliotekerne og deres tilbud i dag. Som

vi har været inde på, er der hovedsagligt fem problematiske områder: karenstid, personalets attitude, forbudskulturen, indretningen og de unges egen sparsomme fritid.

Folkebibliotekerne erkender de unges ønsker og behov i vid udstrækning, og jf.

ovenstående, arbejder man mange steder meget målrettet og bevidst på, at imødekomme disse. F.eks. ved at ansætte yngre personale, med viden og interesser tilfælles med de unge brugere; man laver nye materialevalgs-politikker for, at have mest muligt nyt, hurtigst muligt, og så forsøger man, at indrette ungdommeligt og smart, samt at tillade musik og mobiltelefoner for at ophæve forbudskulturen. Her er det eneste virkelige problem ikke mangel på initiativ, men evnen til, at inddrage alle elementerne i en forandringsproces på én gang. Det er ikke nok enten, at indrette smart eller, at ansætte ungt personale; hvis man vil opnå det PUNKTmedis eller Median@ge har opnået, må man satse på det hele bredt, og især huske at gøre opmærksom på dette i sin markedsføring. Det største problem for bibliotekerne i relation til de fem punkter, er det sidste: De unges egen tid, er bibliotekerne ikke herre over. Det, at bibliotekerne ikke kan få de unge til, at anvende deres meget sparsomme fritid på bibliotekernes tilbud er en stor, og tilsyneladende svært overvindelig, svaghed.

Men det er ikke i forhold til disse fem punkter, som de unge selv identificerer som problematiske, at bibliotekernes umiddelbart største svaghed skal findes. Meget tyder på, at bibliotekerne arbejder med for gamle, eller i hvert fald meget forskellige udgaver af hvad 'ung' er, og at det umiddelbart forhindrer dem i, at arbejde målrettet med forskellige unges behov og interesser, på forskellige udviklingstrin. Man har mange steder gjort sig udviklingen i ungdomsbegrebet mere eller mindre klart, men ikke hvad den egentlig betyder i forhold til en nyinddeling af unge, som fortsat omfatter en større eller mindre homogen gruppe imellem børn og voksne på folkebibliotekerne.

Men unge er, jf. ovenstående analyse, ingenlunde at betragte som en homogen gruppe.

Ungdommen har som begreb udvidet sig til at omfatte en stadig større gruppe i samfundet, og sammenstillet med den tredeling af ungdomsbegrebet, der redegøres for i afsnit 5.2.4 "Ungdommens omfang", og som meget tyder på vil blive endnu mere udtalt fremover, udgør dette den umiddelbart største svaghed for folkebibliotekerne i forhold til deres

arbejde med unge. Bibliotekerne skal i fremtiden vænne sig til, at medtænke ikke kun alder, men også hvilken betydning den har i forhold til livsfaser, og deraf følgende interesser og behov, som en vigtig del af, hvordan man på den bedst mulige måde henvender sig til brugerne. Jf. analysen herover, er de unge i dag, uanset alder, vokset op med en enorm opmærksomhed fra medierne, uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, samtidigt med det enorme pres, der er i selviscenesættelsen i forhold til omverdenen og en selv, oveni de store mængder af beslutningerne og de svære valg, der skal træffes for resten af livet, i en stadig yngre alder. Bibliotekerne skal fremover ikke kun fokusere på, at opfylde de ønsker de unge selv giver udtryk for, og de forbedringer de unge selv efterlyser af bibliotekerne, men i langt højere grad end tidligere fokusere på *hvem de unge egentlig er*, hvis de vil opnå et nuanceret billede af ungdommen i dag, og hvis de vil gøre sig håb om, at kunne tilbyde noget mere end blot det, der efterlyses af de unge; noget der kan overraske og som de unge måske ikke vidste de havde brug for, men som kan bringe dem ud på den anden side af de unges opfattelse af bibliotekerne, som kedelige og traditionsbundne institutioner.

5.3.3 Muligheder

Louise Bisgaard

De første skridt bibliotekerne må tage i forhold til brugergruppen unge er, at de hver især må gøre sig det klart, hvem de unge er i netop deres lokalsamfund, både når det handler om hvilke uddannelsesmuligheder der findes og hvad de unge vælger, samt hvilke markante kulturer og fællesskaber, de unge indgår i, både i foreningslivet og på gadeplan, hvilke etniske grupperinger der findes etc. Med udgangspunkt heri, samt i de eventuelle konkrete opgaver biblioteket ønsker at tage op, har de mulighed for, at udarbejde en målrettet politik på ungeområdet, der som minimum skal omfatte udarbejdelsen af en generel ungepolitik; en kompetencegivende uddannelsespolitik for personalet; en materialevalgs- og kassationspolitik; anderledes markedsføring, samt en mere imødekommende indretning af biblioteksrummet [Frederiksborg & Københavns Amt, 2004].

En anden vigtig faktor som bibliotekerne må gøre sig klart er, at (fri-)tiden er knap for unge og de har mange bejlere. At der er mange om buddet gør, at bibliotekerne må stille endnu

skarpere ind på, hvad det er de kan tilbyde og hvilke muligheder de har for at opnå de unges opmærksomhed. Det er her mere vigtigt, at fokusere på hvem de unge er, end på hvad de selv forestiller sig, at de har brug for, for at pirre deres nysgerrighed, fastholde deres opmærksomhed og få dem til at komme igen. Ligesom det også er vigtigt, at man giver de unge en positiv plads, både i biblioteksrummet og i de ansattes, samt bibliotekets øvrige brugergruppers, bevidsthed.

Som beskrevet i afsnit 5.2.1 "Hvem er de unge – også i fremtiden" ser det ud til, at storbyerne vil danne rammen om en *ungdommens multikulturelle smeltedigel* i løbet af de næste 10-15år. Dette gør det muligt for bibliotekerne, at koncentrere deres indsats overfor unge til især at gælde biblioteker i de større byer, og da disse som oftest har en central- eller hovedbiblioteksfunktion, er det derfor også biblioteker med en vis kapacitet. Ved, at samordne flere forskellige funktioner og ved at samarbejde omkring udarbejdelsen af ovenstående politikker, uddannelse af personale, markedsføring af biblioteket etc. vil bibliotekerne i samlet flok kunne løse mange af de opgaver, de vil stå overfor i de kommende år i forhold til de unge, og med et kundepotentiale på mellem ca. 60% og 70%, er der nok at tage fat på.

I den forbindelse er det vigtigt, at fremhæve de danske folkebibliotekers rolle som kulturinstitutioner med et fælles ansvar, og understrege vigtigheden af, at man fremover satser meget kraftigt på, at forene ressourcerne landet over, i forhold til indsatsområder som f.eks. markedsføring og målrettet tilbudsudarbejdelse på baggrund af befolkningssammensætningen i forskellige dele af landet etc. Det er naturligvis ikke det samme som, at der ikke skal udarbejdes tilbud til unge i landets mindre byer, men i forhold til udviklingen i ungdommen, står de danske folkebiblioteker altså med en optimal mulighed for, at satse mere koncentreret på storbyerne, hvor behovet for kulturelle tilbud, og plads til diversiteten i disse, vil stige proportionelt med udviklingen i ungegruppernes geografiske placering og etniske sammensætning.

For bibliotekerne ligger der også et stort potentiale i, at foretage ændringer i måderne man formidler materialer på, såvel i det fysiske som i det virtuelle bibliotek. Antallet af ressourcer især i elektronisk form og på Internettet, stiger med en voldsom hastighed, der

gør, at det er meget svært for den enkelte bruger, at vurdere om materialet lever op til de krav og forventninger, han eller hun måtte have. Her kan bibliotekerne hjælpe til med, at oversætte til et mere forståeligt sprog, både i det fysiske rum vha. særudstillinger og anden passiv formidling, samt vha. et veluddannet og aktivt personale, og i det virtuelle rum vha. bibliotek.dk samt emneguides og ved, at tilbyde adgang og fjernadgang til tidsskrifter etc. Her skal også nævnes, at der kan ligge et potentiale i, at udskille ungegruppen fra folkebiblioteket, og lave helt eller delvist særskilte biblioteker for denne gruppe, som beskrevet i afsnit 5.1.5 "Projekter i ind- og udland". Ligesom det, at en gruppe biblioteker går sammen om, at skabe konkrete tilbud, eller på anden måde samarbejder om videndeling på tværs af landet, skaber grobund for en langt bedre måde, at arbejde med ungegruppen på, bl.a. i forbindelse med den generelle formidling, specifikke projekters udførelse og markedsføring etc.

Det er i takt med den stigende globalisering, endnu sværere for den enkelte unge, at gennemskue hvad der er rigtige og forkerte valg, hvad der fakta og vigtig information, og hvor de skal sætte ind og ligge deres kræfter, for at være på forkant med udvikling og tilegne sig den viden der kræves og forventes af dem, at de besidder. Bibliotekerne har mulighed for, at skabe fællesskaber for de unge, med udgangspunkt i deres individuelle interesser og behov, som de selv er med til at danne og udvikle, som ikke nødvendigvis befinder sig i det fysiske rum. De har mulighed for, at give de unge en naturlig plads på biblioteket, og dermed give bibliotekerne en naturlig plads i de unges bevidsthed, igennem skabelsen af et kulturelt frirum i de danske storbyer, for fremtidens unge.

Samlet set har folkebiblioteket rigtig mange muligheder for, at nå ud til de unge med deres tilbud. Herunder beskrives bibliotekstilbud til fremtidens unge, bl.a. med henblik på, at skabe et folkebibliotek, der er mere åben overfor den udvidede gruppe af unge, og hvor den enkelte bruger selv får lov at bestemme hvor han hører til på biblioteket, men også et bibliotek der fokuserer på, hvad det er de specifikt kan byde ind med i forhold til de unge, både dem der allerede kommer, og de mange potentielle brugere.

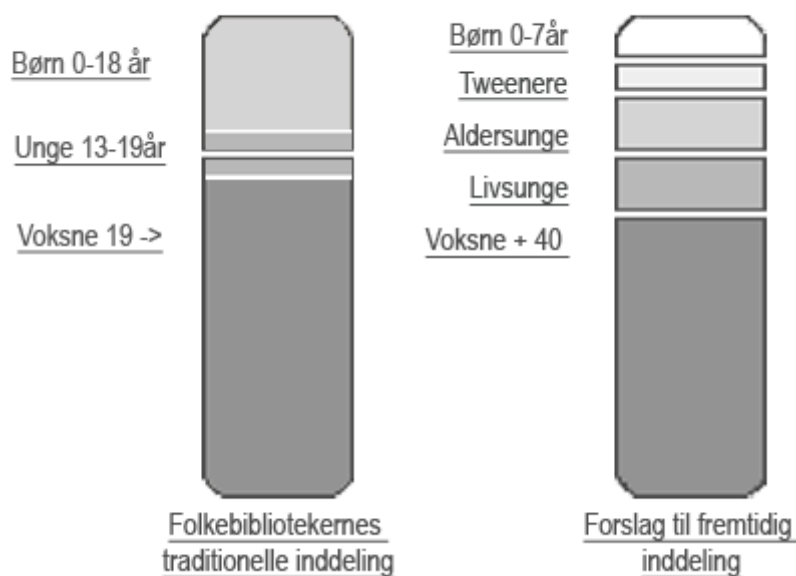
6 Bibliotekstilbud til fremtidens unge

Anette Svendsen

”Set ud fra de såkaldt unges perspektiv må det derfor være stærkt irriterende, når der er nogen der skråsikkert udtaler sig om hvordan unge egentlig er. Konklusionen, som også støtter Bourdieus tankegang, er at man må tage højde for differentieringerne blandt de såkaldt unge, når man skal analysere deres værdier.” [Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002, s. 33].

Og det er præcis hvad vi vil anbefale, at de danske folkebiblioteker gør i fremtiden: tager højde for differentieringen blandt de såkaldt unge, når de udarbejder tilbud til dem. Det er givet, at bibliotekerne ikke uden meget store konsekvenser for deres samlede service, kan fravige det aldersdelingsprincip man traditionelt har arbejdet ud fra, hvad vi heller ikke vil foreslå. Hele dette projekt sigter netop imod, at give bibliotekerne håndgribelige og umiddelbart anvendelige redskaber til fremtidig brug, hvorfor vi i stedet vil foreslå bibliotekerne, at arbejde efter den herunder viste inddeling fremover, som læner sig op ad aldersdelingsprincippet uden dog, at læne sig op af dets be- og afgrænsninger.

Biblioteket og fremtidens unge

Figur 2: Biblioteket og fremtidens unge – aldersdeling

Modellens inddeling afspejler den generelle udvikling i ungdommen, som den gennemgås i afsnit 5.2.4 "Ungdommens omfang". Faserne kan og bør inddeles i cirka-aldre, der muliggør indkredsning af behov og interesser, og dermed mere målrettede tilbud til en given gruppe af brugere, men da der er enormt stor forskel på hvornår man når hvilken livsfase, er det ikke hensigtsmæssigt, at gøre aldersdelingerne absolutte, hvorfor de ikke er medtaget i modellen.

Når vi vælger, at anbefale denne inddeling så skyldes det, at vi mener behovet for fleksibilitet nødvendigvis må gå forud for behovet for afklaring af aldersgrænser. Som vi allerede har været inde på, er der i høj grad behov for en afklaring af, hvor grænserne går for hvornår man er ung, hvis bibliotekerne fremover skal have en mulighed for, at arbejde målrettet med udvikling af tilbud til unge. Men der er i lige så høj grad behov for et fleksibelt værktøj, der ikke fastlåser hverken brugerne eller bibliotekerne i forhold til hvilke tilbud, der kan gives til hvem, på baggrund af deres fysiologiske alder.

Den cirka-delning, der anbefales i forbindelse med denne model er den samme, som i afsnit 5.2.4 "Ungdommens omfang", nemlig: Tweenere ca. 8-15år, Aldersunge ca. 16-24år og Livsunge ca. 25-39år. Men med det for øje, at tilbud udarbejdet for de ca. 16-24årige også skal være tilgængelige og kunne benyttes af en på 14år eller en på 35år, hvis og når det er aktuelt, ligesom den øvre og nedre grænse for ungdom også skal betragtes som værende relativ. De tilbud der præsenteres herunder er udarbejdet ud fra denne model, og afspejler den tiltænkte inddeling i livsfaser.

Men inden vi når til de faktiske forslag, skal fokus vendes mod en anden og meget vigtig del af det, at udarbejde bibliotekstilbud i fremtiden. Som vi har været inde på i sammenfatningen, skal bibliotekerne fremover også fokusere på hvem de unge er, og ikke kun på hvad de ønsker sig af bibliotekerne. En af de ulemper der er ved, at fokusere udelukkende på efterspørgsel fra en brugergruppes side er nemlig, at man bliver forudsigelig og til tider kedelig. Selvom man giver brugerne det de efterspørger, er det nemlig sjældent nok til at fastholde deres interesse i længere tid af gangen, og slet ikke blandt de unge, der er vant til, at blive præsenteret for noget nyt og spændende hele tiden. Den internationale

produkt-, design- og brandudvikler DesignIT, som deltog i en temadag, som led i det tidligere omtalte Projekt YOUng i Århus [se bilag 1], er netop inde på denne problematik, og en af deres vigtigste pointer er, at selvom man spørger brugerne, hvad de ønsker sig af et produkt eller en service, så er det de giver udtryk for, deres umiddelbare ønsker og behov, og ikke nødvendigvis det de reelt har brug for [se eksempel i bilag 1]. DesignIT opererer i den forbindelse med et fænomen de kalder ikke-erkendte brugerbehov. De analyserer brugergruppens adfærd, interesser, livssituation etc. for på den måde, at identificere hvad brugerne *ikke* ved, de har behov for. På bibliotekerne kender vi til fænomenet ikke-erkendte brugerbehov i form af serendipity, som beskriver den aha-oplevelse det er, at finde noget man ikke vidste man ledte efter, eller kunne bruge [Hjørland, 2005]. Forskellen er, at på bibliotekerne har man indtil videre betragtet serendipity som en passiv gevinst, brugerne kan påføre sig selv når de græsser på hylderne eller i zonerne, og på markedspladserne. Men jf. analysens resultater og ovenstående, er det måske på tide, at bibliotekerne udvider serendipity-begrebet til også, at omfatte deres aktive og direkte tilbud til brugerne, og i højere grad arbejder med at give brugerne det, de ikke vidste de manglede.

Herunder gives et bud på en række bibliotekstilbud til fremtidens unge, fordelt efter livsfaser og med vægt på tilbud, som ikke nødvendigvis er udtrykte behov fra brugernes side, men som, jf. analysen herover, kan være relevante i forhold til de forskellige grupper af unge. Tilbuddene er til dels udformet med henblik på anvendelse i biblioteker i større byer, jf. afsnit 5.5.3 ”Muligheder”.

6.1 Tweenere

Louise Bisgaard

Folkebiblioteket er inddelt til børn, unge og voksne, men som nævnt sker der i disse år en forskydning af brugergrupperne, og der har sneget sig en gruppe ind mellem børn og unge, nemlig tweenerne, der aldersmæssigt er imellem ca. 8-15år. De identificerer sig allermest med de unge, og de 11-13årige læser den litteratur, der er skrevet om og til unge, og som på biblioteket også formidles på bl.a. ungdomshylder. Desuden viser flere undersøgelser, at

især piger læser en del voksenlitteratur inden de er fyldt 12 år [Weinreich, 1999]. Tweenerne er i sig selv som gruppe mere eller mindre erkendt af folkebibliotekerne, i form af forskellige tiltag rettet mod dem på Internettet, som f.eks. Dotbot [Dotbot, 2007] og Spørg Olivia [Spørg Olivia, 2007], men de har ikke på samme måde en plads i det fysiske biblioteksrum, hvor de selv må finde rundt på bibliotekets ungdomshylder, og i voksenbiblioteket, men egentlig regnes for at høre hjemme i børneafdelingen. Man kunne spørge, om det er folkebibliotekets opgave, at lave en plads specielt til tweenerne, når de nu har et skolebibliotek, at benytte sig af? Det er heldigvis ikke et spørgsmål man for alvor har stillet sig selv på folkebibliotek, det vidner de efterhånden flere og flere projekter og arrangementer rettet mod denne gruppe om. Heldigvis, for en naturlig reaktion fra tweenerne ville være, at folkebiblioteket ikke er et sted de vil benytte sig af senere i livet, når de én gang har følt sig uvelkomne [Lindstrøm, 2003]. Tweenerne vinder i disse år stærkt frem med en egen kultur, og en selvforståelse af, at være medlem af en særlig gruppe, og derfor bør der også være en særlig plads til dem på folkebiblioteket fremover, og ikke kun i det virtuelle bibliotek og på skolebiblioteket. Folkebiblioteket ”... har en enestående mulighed for, at præge tween-årene positivt ved, at give tweenerne et fristed, hvor de kan få hjælp med og svar på alle de spørgsmål, de tumler med og alle de krav, forventninger og problemer de står overfor i deres hverdag. Det mener vi bør være bibliotekets kerneformål i forhold til tweenerne i fremtiden; - implicit og eksplicit, at formidle viden om og svar på alt, hvad man har behov for at vide 'in between' voksenliv og barndom, om sex, kærlighed, stoffer, alkohol, fester, venskaber og livet i det hele taget.” [Bisgaard & Svendsen, 2006, s.22].

Tweenerne bor, for de flestes vedkommende, hjemme og det er derfor især i forhold til dem, tilbuddene i ungdomsafdelingerne på lokalbibliotekerne skal udarbejdes. Hvis de selv skulle bestemme hvordan et særligt bibliotek til dem skulle indrettes, ville de lægge stor vægt på, at der er en masse computere med adgang til Internettet samt med spilmuligheder, men de ville samtidig efterspørge plads til hygge og samvær [Egebo, 2006]. Og netop fordi denne gruppe identificerer sig med de lidt ældre unge, så vil det være naturligt, at placere dem i umiddelbar nærhed af disse, om muligt med en café imellem for, at skabe en glidende

overgang for tweenerne over mod de unge. Placeringen af computerne på biblioteket er også vigtigt for tweenerne; pigerne er meget private omkring deres brug og vil helt sidde alene, imens drengene er langt mere sociale [Drotner, 2006]. Der er altså forskellige hensyn man, som bibliotek, bør overveje, inden man går i gang med, at skabe en plads til tweenerne på biblioteket. Men det er selvkært ikke nok blot, at give dem præcis hvad de efterspørger, man må lytte til såvel de udtalte, som udtalte behov, også indenfor tweengruppen. En barriere i det fysiske bibliotek har vist sig at være opstillingen, altså DK5, den er ikke logisk for nutidens unge og dermed opgiver nogle helt, at finde rundt på biblioteket ligesom der er en reel risiko for, at nogle ikke opdager, at biblioteket faktisk alligevel havde noget om det, de lige stod og manglede svar på. Som beskrevet i afsnit 5.1.4 ”Materialer og formidling” orienterer unge, og dermed også tweenerne, sig langt mere visuelt i dag, end det afspejles i DK5 opstillingen, der primært er baseret på tal og på en opstilling af romaner efter forfatternavne. ”*Børn og unge tager ikke udgangspunkt i hvilket medie de vil bruge, men i stedet hvilket emne de ønsker at beskæftige sig med, ligesom de heller ikke opererer med opdelinger som leg kontra læring eller fin- og massekultur*” [Bisgaard & Svendsen, 2006, s.8]. Der er altså flere ting i tweenerne og de unges kultur, og i måden de bruger medierne på, der peger i retningen af, at opstillingen i hvert fald i deres del af biblioteksrummet, trænger til en revurdering. Her vil vi foreslå, at bibliotekerne bruger microchips i materialerne, som derefter emneopstilles og (gen)findes via mobiltelefonen, eller via et søge-device man får udleveret i skranken på biblioteket. En sådan løsning ville, udover at understøtte aha-oplevelsen når man finder det søgte materiale, i en gruppe af forskellige beslægtede materialer, også være en oplevelse i sig selv – en udfordring.

En stor del af en tweeners liv foregår i og omkring folkeskolen, hvor de tilbringer det meste af deres hverdag. En måde hvorpå folkebiblioteket kan henvende sig direkte til tweenerne og udfylde, et ofte udtalt behov hos dem, er i forbindelse med skoleprojekter og emneuger, i samarbejde med skolebiblioteket og lærerstaben. Dette kunne udformes som et samarbejde, hvor bibliotekspersonalet på den ene side yder informationssøgningshjælp, evt. både som klasseundervisning og i form af en mere individuel og målrettet hjælp. Eleverne stiller så, på den anden side, nogle færdige produkter til rådighed for biblioteket, f.eks. i form af

udstillinger opstillet i biblioteksrummet. Tweenerne elsker at være på [Lindstrøm, 2003], og de vil givetvis med glæde påtage sig, at stille deres arbejder til rådighed for bibliotekets øvrige brugere og hinanden. Ligesom de ville elske, at hjælpe til med at indrette og udforme en ungdomsafdeling specielt til dem selv.

Det handler om, at bibliotekerne skal forsøge sig med at præsentere et miks af, hvad tweenerne selv giver udtryk for, at de gerne vil have, samt at præsentere noget der kan overraske og forundre, og puffe til den helt naturlige nysgerrighed, som i lige så høj grad kendetegner tweenerne, som det billede der beskrives i medierne, af de egocentriske og behovsfikserede unge. Det handler om, at man i bibliotekstilbuddet for fremtiden tager afsæt i hvem tweenerne er, ligesom med de alders- og livsunge, der behandles i de to næstfølgende afsnit, for kun herved kan bibliotekerne skabe sig et overblik, og dermed også danne de helt rigtige tilbud, rettet mod de endog meget forskellige grupper af unge i dag og fremover.

6.2 Aldersunge

Louise Bisgaard

De aldersunge er de ca. 16-24årige. De er imellem tweenerne og de livsunge, nogle bor hjemme mens andre er flyttet hjemmefra og nogle er startet på en videregående uddannelse. Denne overgang er den nok mest relevante markør for denne gruppe, og i denne del af de fleste menneskers liv. Gruppen repræsenterer således overgangen imellem lokalbibliotekets ungdomsafdeling og de ungdomsbiblioteker, der som nævnt er mulighed for, at satse på i fremtiden i de større studiebyer, og de aldersunge skal have en naturlig plads begge steder. Bibliotekernes rolle overfor denne gruppe bør være kompleksitetsreducerende. De valg, der skal træffes i denne periode af livet er nogle af de største og sværeste, som: *hvilken ungdomsuddannelse skal jeg vælge – gymnasiet eller handelsskolen eller..?, hvor skal jeg læse videre, og på hvad?* Spørgsmål som bibliotekerne kan oplyse om, og stille information og materiale til rådighed om, og være med til at skabe gode kontakter og danne

fællesskaber i de unges nye liv, når de er flyttet hjemmefra, både i forhold til studierne og fritiden.

For den yngre del af gruppens vedkommende, så er de allerede en del af den ungegruppe der traditionelt har en plads i det fysiske bibliotek, i form af ungdomshylder og –hjørner; i det virtuelle bibliotek er fokus især rettet mod skolerelaterede projekter, i form af bl.a. Skrivopgave.dk, der formidles til de unge via undervisningsportalen Emu.dk. Men i den del af det virtuelle formidlingsrum, der inviterer til en mere aktiv indsats fra brugeren, er der et stort hul imellem Spørgolivia.dk og Biblioteksvagten.dk. Selvom en stor del af de unge på mange områder er ekstremt kompetente, så har de selvfølgelig fortsat og måske netop i denne periode, brug for et sted ”*hvor de kan spørge om alt mellem himmel og jord*” og hvor de kan henvende sig anonymt. Spørgolivia.dk henviser, ifølge dem selv, de ældre unges spørgsmål til Biblioteksvagten.dk, der besvarer de unges spørgsmål ved, at henvise til faglige kilder, og ofte på en måde som de unge ikke altid kan dechifrere; eller de henviser tilbage til SpørgOlivia.dk [Spørg Olivia, 2007].

For at løse op for dette forslår vi, at man opretter en symbiose imellem de to sider, rettet direkte til de 16-24årige, med fokus på f.eks. uddannelsesvalg og lign. Ligesom man også i det fysiske rum, og den fysiske formidling, bør satse på at hjælpe unge i netop denne livsfase med de svære valg der skal træffes omkring uddannelse og flytning etc. De aldersunge står lige nu i et vadested uden rigtigt at høre hjemme i hverken den ene eller den anden sammenhæng, og netop derfor er det vigtigt at bibliotekerne holder fast i, at arbejde med formidling i såvel det fysiske rum, som med at videreføre og udvikle tilbud i det virtuelle bibliotek, men også at tilgodese brugerne ud fra deres individuelle behov snarere end udelukkende ud fra et alderskriterium, der dikterer hvornår man ikke længere er i målgruppen for et tilbud!

Åbningstiden nævnes i *Rapport om Unge og biblioteker* [Kofod & Sørensen, 2006], af de unge selv, som værende en begrænsende faktor der gør, at de ikke føler sig velkomne på biblioteket, fordi deres fritid typisk ligger om aftenen og i weekenden. Rapporten beskriver et ønske om et mere ligeværdigt bibliotek, hvor unge bliver taget alvorligt og mødt som

unge, og hvor der er plads til deres måde at bruge medierne på, og deres udtryksformer. I relation til dette vil vi foreslå bibliotekerne, at arbejde med nye åbningstider for ungegruppen, og i relation til de ikke-erkendte brugerbehov, at man giver de unge en egen stemme og synliggør deres meninger, og lader dem tælle i biblioteksrummet. Dette f.eks. ved, at bibliotekerne indfører en debattavle, f.eks. en whiteboardvæg, hvor de unge kan tilføje deres meninger, om både selvvalgte og på forhånd givne emner - en slags fysisk chat. Denne løsning understøtter de unges behov for at blive set og hørt, og den vil fungere som et spejl af verden, som de oplever den. Især det sidste kan bibliotekerne drage nytte af, når de skal sætte sig ind i de unges interesser og behov som de ser ud netop nu.

Til sidst vil vi foreslå, at bibliotekerne fokuserer på at skabe oplevelse og dynamik i deres fysiske rum og tilbud til unge: *"Oplevelse er ... blevet et stadigt stigende behov i et samfund, hvor overlevelse er sikret og oplysning blevet alment tilgængeligt"* [Skot-Hansen, 2007, s.11]. I 2003 udkom et regeringstiltag som skulle styrke samarbejdet mellem kulturinstitutioner og det danske erhvervsliv: *Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien – 5 nye skridt på vejen*, for at sikre samarbejde der skal bidrage til at bevare og udbrede den danske kulturarv [Bendtsen & Mikkelsen, 2003]. Et udenlandsk eksempel på et sådant samarbejde i forhold til et ungdomsbibliotek, ses i forbindelse med PUNKTmedis, der inddrager og samarbejder med en lang række relevante virksomheder og statslige institutioner, for på den måde, at skabe bredere og bedre tilbud til brugerne, end de kunne have gjort alene. Som beskrevet i indledningen til dette afsnit, er bibliotekets formidlingsrolle et miks af det, brugeren konkret efterspørger samt det, at kunne tilføre brugerne noget nyt, noget der overrasker. Biblioteket skal skrive sig selv ind i oplevelsesøkonomien, og ikke blot præsentere materialer, men unikke oplevelser for brugerne. F.eks. igennem sponsorater og samarbejder omkring indretning og arrangementer, bl.a. igennem samarbejder med andre kulturinstitutioner og det private erhvervsliv. Dog fortsat med det for øje, at folkebibliotekerne skal være for alle. Men det er vigtigt, at man henvender sig til mindre grupper af brugere ad gangen, som f.eks. de aldersunge, for at sikre et tilbud, der er unikt, og at man henvender sig mere direkte til den enkelte, end man gør med de nuværende, mere generelle tilbud på biblioteket.

6.3 Livsunge

Anette Svendsen

Forslagene til tilbud i dette afsnit, er primært rettet mod de livsunge. Dvs. den del af de unge, der aldersmæssigt befinder sig imellem ca. 25-39år. Det er et stort aldersspænd, i forhold til de to andre ungegrupper, og det vil måske med tiden blive nødvendigt, at opsplitte denne gruppe i flere. Men for nu, er fokus rettet mod hvem de livsunge er og hvilke ikke-erkendte behov de evt. kunne have. Vi har tidligere været inde på, at denne gruppe kan deles i to. Dermed ikke sagt, at tweenerne og de aldersunge skal betragtes som værende homogene grupper, men hvor disse grupper er relativt små, og de vigtigste forskelle i dem måske mest ligger i de subkulturer de er sammensatte af, så adskiller de livsunge sig ved at være delt af det, mange sociologer bruger som skellet imellem ungdom og voksendom, nemlig børn [Gundelach & Nørregård-Nielsen, 2002]. Hvor man tidligere har brugt forældreskabet som skel imellem, hvornår man er voksen og ung, så er det at have børn i dag ikke ensbetydende med, at man er trådt ind i de voksnes rækker, jf. afsnit 5.2.2 ”Unge selvforståelse og livsmønstre”. Gruppen består således af de unge som er forældre og de unge som er storby-singler. Interesse- og adfærdsmæssigt adskiller de sig selv sagt væsentligt fra hinanden. Forældredelen er i reglen forholdsvis etablerede, hvor storby-singlernes liv er mere lystbetonet. Men de har én ting til fælles og det er, at blandt netop disse unge er der et sted imellem 65% og 70%, som kun sjældent eller aldrig kommer på folkebibliotekerne [Kulturministeriet, 2004]. Som vi har været inde på kan en del af grunden til dette være, at man i forbindelse med videregående uddannelse benytter forsknings- og universitetsbibliotekerne i stedet, og at man senere tilføjer en karriere og en familie. Men helt sikkert er det, at i hvert fald tiden tilsyneladende spiller en afgørende rolle, både for småbørnsforældre og karrierefokuserede storby-singler.

Således udtaler fremtidsforskeren Jesper Bo Jensen, i relation til netop tidsproblematikken, på en temadag om emnet unge og biblioteker afholdt i Århus, i 2005: ”Giv os det hele ved døren – på arbejdspladsen, i indkøbscentret, IKKE på biblioteket.” [Egebo, 2006, s.26]. Egebo anvender dette citat i hendes rapport om fremtidens bibliotek for de unge, hvor hun filosoferer videre således: ”En del unge siger også, at de ikke kommer på biblioteket, fordi

de ikke har tid. Så spørgsmålet er, om fremtiden vil tvinge os til at være mere udadrettede og efterkomme de unges ønske om, at vi kommer til dem?" [Egebo, 2006, s.26].

Og det er præcis hvad vi vil foreslå bibliotekerne at gøre i forhold til denne gruppe af unge i fremtiden - komme til dem. I det forudgående afsnit 6.2 "Aldersunge" betones vigtigheden af ungdomsbiblioteket og det efterfølgende forslag skal ikke ses som et forsøg på at udelukke en gruppe fra at anvende det fysiske biblioteks tilbud. Tværtimod forventer vi, at det vil kunne fungere som incitament netop for at besøge det fysiske bibliotek oftere. I Københavns Kommune opererer man pt. med et tilbud kaldet 'Biblioteket kommer', der i al væsentlighed kan opsummeres således: *"Vi bringer bibliotekets materialer til døren, hvis De ikke kan komme til os!...Alle der bor i Københavns Kommune, men som på grund af sygdom, handicap eller alder ikke selv er i stand til at besøge biblioteket. Én gang om måneden bliver materialerne bragt ud. Hvilke og hvor mange aftales med bibliotekaren."* [København Kommunes Biblioteker, 2006]. Vi vil foreslå, at man udvider denne service til også at omfatte resten af befolkningen, og i første omgang de unge i storbyerne, som ville have enorm gavn af en sådan ordning, hvor de ikke selv skal hente og bringe. Konceptet er allerede kendt og brugt af den brede befolkning, bl.a. i form af Årstiderne, der leverer friske grøntsager i kasser en gang om ugen eller måneden mod betaling [Årstiderne, 2007], og eftersom bibliotekerne allerede har et sådant system for en del af befolkningen, burde det ikke volde større problemer, at udvide det.

Selve tilbuddet til de livsunge ville bestå af en mediekasse, som bliver leveret og hentet en gang om måneden, tilsvarende det nuværende tilbud til ældre og handicappede. Bestillingen skal, til forskel fra det nuværende, foregå over bibliotekernes hjemmesider, evt. en fællesside, hvor også brugerens særlige interesser og præferencer beskrives, i en personlig profil. På denne måde, kan man løbende gå ind og *rate* den leverede kasses indhold i profilen, og bibliotekarerne (computerne – det kunne evt. automatiseres), kan tilpasse indholdet efter dette. Der bør desuden være plads til specielle materiale- eller emneønsker fra gang til gang. F.eks. i forbindelse med graviditet, hvor bøger til førstegangsfødende kunne være et ønske, eller det kunne være materiale til en bestemt studieopgave eller arbejdsrelateret situation. På den måde kan man også holde styr på, hvad en bruger allerede har lånt og hvad de kunne lide og ikke brød sig om, og på den måde opnå en optimal

blanding af brugerens egne ønsker og profiltilpassede overraskelser, i en mængde tilpasset brugernes egne ønsker og behov, f.eks. 10, 15 eller 20 materialer pr. kasse.

Tilbuddet rummer således to aspekter af betydning for de unge. For det første tidsaspektet; Det ville spare tid og besvær og formentlig betyde, at langt flere unge ville benytte bibliotekerne, når og hvis deres service blev mere individorienteret, og direkte leveret til døren en gang om måneden. Det andet aspekt er aha-oplevelsen, når den næste kasse kommer ind ad døren. Tilbuddet vil være en aktiv anvendelse af serendipity-begrebet, idet brugerne, forhåbentlig, vil få en positiv aha-oplevelse, hver gang der kommer en ny kasse. Uanset om man er storbysinglen, der modtager kassen med ny underholdning til de ensomme aftener, eller den unge familie, der modtager ny spændende underholdning til både far, mor og børn, så vil det være en lille oplevelse i hverdagen, og en måde for folkebibliotekerne, at leve op til oplevelseskulturens flersidede krav på.

Det er sidst men ikke mindst oplagt, at bibliotekerne benytter kasserne til at reklamere for deres månedlige arrangementer for voksne og børn, i form af en oversigt i hver kasse. Dette kunne også være medvirkende til, at de mange unge, der ikke benytter bibliotekerne i dag får øjnene op for, hvor mange tilbud og materialer, der rent faktisk findes på folkebibliotekerne.

7 Diskussion og perspektivering

Anette Svendsen & Louise Bisgaard

Formålet med dette projekt har været, at kortlægge og problematisere udviklingen i ungdomsbegrebet, i forhold til udviklingen i formidlingen til unge på de danske folkebiblioteker, samt at stille forslag til hvordan de danske folkebiblioteker kan formidle deres tilbud til fremtidens unge. Metodisk set har dette overordnede fokus betydet, at der kun har været plads til en skitserende fremstilling af de behov, interesser og problematikker, der knytter sig til hver af de, i projektet, identificerede grupper af unge. Ved at behandle hver enkelt ungegruppe i et projekt for sig, kunne man have opnået et langt mere nuanceret billede af den specifikke gruppe af unge, og dermed måske også et mere grundigt indblik i deres erkendte og ikke-erkendte behov, samt i hvordan bibliotekerne kan arbejde med disse. Men da baggrunden for dette projekt, jf. indledningen, er rettet mod udviklingen i ungdommen og ungdomsbegrebet og betydningen af dette for folkebibliotekernes formidling, frem for mod de enkelte grupper af unge og deres sammensætning, har dette ikke været en mulig eller relevant prioritering. Projektets løsningsforslag er dog udarbejdet med fokus netop på de enkelte ungegrupper for sig, idet en del af projektets formål har været at illustrere og understrege vigtigheden af brugerorientering i udviklingen af bibliotekstilbud i fremtiden. Dette, på baggrund af udviklingen i ungdommen, og med bibliotekernes særlige aldersinddeling af brugere for øje. Ungdommen kan, som det kort skitseres i analysen, inddeles og behandles på mange andre måder end den aldersdelte, men en del af formålet med projektet var, at give folkebiblioteket et umiddelbart brugbart værktøj, der uden problemer kunne implementeres i deres eksisterende forretningsgange, samtidig med at det tilføjer et element af dynamik til disse. Forslaget til hvilke rammer bibliotekstilbuddene til fremtidens unge skal udarbejdes indenfor, er derfor en symbiose imellem den traditionelle biblioteksdeling og en mere livsfaseorienteret inddeling af ungdommen.

Konsekvensen af, at indføre den foreslåede inddeling i forhold til unge på folkebibliotekerne, og arbejde ud fra den, i udviklingen af tilbud til disse grupper, vil være, at bibliotekerne fremover vil være tvunget til at betragte deres brugere på en langt mere nuanceret måde end de hidtil har skullet og, at de vil skulle udvikle en langt bredere vifte af tilbud end de før har skullet. Med de opstillede forslag til hver af disse grupper skitseres nogle af de mulige tilbud, der kunne indgå i denne vifte og som samtidig ville være ressourcemæssigt overkommelige. Sidst men ikke mindst ville der være tale om et overskueligt alternativ til den nuværende, til tider meget brede gruppe af unge man arbejder med, som ville afspejle den generelle udvikling i ungdommen lige nu og i et godt stykke tid fremover.

I projektets løsningsforslag anbefales det bibliotekerne, at tage højde for differentieringen blandt de unge brugere, når der udarbejdes formidlingstilbud til dem, for derved at præsentere håndgribelige og umiddelbart anvendelig redskaber til brug, i det fremtidige arbejde med unge på bibliotekerne, med udgangspunkt i en ny livsfaseinddeling (se figur 2). Argumentet for en sådan nyinddeling er først og fremmest udviklingen af ungdomsbegrebet, i retningen af en udvidelse af både de øvre og nedre grænser for, hvornår man er ung. Det første skridt på vejen til en konstruktiv og brugbar løsning for bibliotekerne, og samtidig en vigtig indikator for, i hvilken retning udviklingen går, er således at arbejde målrettet med en ny og udvidet inddeling af unge.

Denne nyinddeling er især vigtig for bibliotekerne, set i lyset af den nye forståelse af *hvem* unge er, og *hvad* de har behov for, at biblioteket formår at tilbyde dem. Ved at inddele og beskæftige sig med unge i flere grupper, end der i dag eksisterer på biblioteket, er der mulighed for, at skabe et unikt og godt tilbud, der er skarpere rettet mod *de unge på biblioteket*, end tilfældet er i dag, med de alt for generelle inddelinger i børn, unge og voksne brugere. For, at skabe et unikt og godt tilbud til ungegrupperne, må bibliotekerne med deres tilbud samtidig forsøge, at fokusere mere på en kombination af, hvad de unge selv udtrykker ønske om at finde der, og samtidig i højere grad fokusere på, hvem disse unge egentlig er. Dette, bl.a. ved at se på, hvordan de beskrives og agerer i andre sammenhænge, netop for at identificere hvad de unge ikke selv ved, de har behov for at

biblioteket tilbyder dem, og for på den baggrund, at give de unge gode og overraskende muligheder og oplevelser.

Med udgangspunkt i projektets løsningsforslag ”Bibliotekstilbud til fremtidens unge”, vil der i det følgende være en kort opsummering af udvalgte problemstillinger, som vedrører disse, men som det ikke har været muligt at give plads før.

Brugerbetaling vs. gratisprincippet: Set i forhold til alle de identificerede ungegrupper, både tweenerne, de livs- og aldersunge, er indførelsen af brugerbetaling på bibliotekerne en særdeles interessant diskussion. På baggrund af netop de unges massive og stadig voksende forbrug [Jensen, Graulund & Levin, 2005], er det ikke usandsynligt at netop de vil udvise en anderledes tilgang til brugerbetaling, end den man hidtil har set. De unge vil ikke nødvendigvis på samme måde holde fast i, at gratisprincippet for enhver pris skal bevares på biblioteket, hvis det samtidig betyder, at man ikke kan bevæge sig helt så langt i forhold til, hvad der er muligt at tilbyde både på det fysiske bibliotek og i andre sammenhænge; f.eks. som i forslaget i afsnit 6.3 ”Livsunge”: ’Biblioteket Kommer’ hvor en sådan ekstra-service givetvis sagtens kunne pålægges et symbolsk beløb, uden at det ville blive modtaget negativt. Men biblioteket må hele tiden balancere på en knivsæg i forhold til gratisprincippet generelt, som længe har været målet for en ophedet debat, på trods af den opblødning af dette princip som ligger indlejret i den nye bibliotekslov af 2000 [SøndagAften, 2007; Biblioteksloven, 2000].

Lige adgang til alle materialer vs. brugertilpasset formidling: Når man inddeler de unge brugere på biblioteket som foreslået, skabes der mulighed for langt mere forskellige formidlingstiltag, og der opstår samtidig gode muligheder for, at arbejde med en langt mere brugertilpasset formidling. Men, man behøver ikke stille brugertilpasset formidling skarpt op imod ’den lige adgang til alle materialer’ som dette afsnits overskrift ellers lægger op til. Det er muligt at arbejde med begge formidlingsprincipper parallelt, sådan som dette projekt også foreslår. Både i forhold til konkrete tiltag, som beskrevet i afsnit 6.1 ”Tweenerne”, der bl.a. omhandler microchip i materialerne, som en anderledes emneinddeling af de fysiske materialer, målrettet til netop dem og i netop deres afdeling. Men også i forhold til forskellige tiltag i det virtuelle bibliotek, og i forhold til den opblødning af aldersgrænserne,

som netop kan understøtte adgangen til alle tilbud, for alle unge, uanset deres fysiologiske alder.

Biblioteket som serviceudbyder vs. biblioteket som kulturinstitution: Hermed beskrives to af bibliotekets kerneopgaver, set i forhold til det samfund der omgiver dem. I afsnit 5.3.3 ”Muligheder” understreges vigtigheden af, at de danske folkebiblioteker hver især udarbejder en specifik ungepolitik, der tager hensyn til lokale forhold samt til udviklingen i ungdommen, og ikke mindst at de samarbejder på tværs af landet. Biblioteker er virksomheder i samme forstand som alle andre virksomheder så langt, at de også er afhængige af deres ’kunder’ eller brugere, og ikke ville eksistere på samme måde eller i samme omfang uden dem, og derfor er det mindst lige så vigtigt for bibliotekerne at udarbejde forretningspolitikker, og brugeranalyser, for at pleje og forbedre deres forhold, og kendskab til brugerne. I forbindelse med ovenstående er det igen vigtigt at fremhæve de danske folkebibliotekers rolle som kulturinstitutioner med et fælles ansvar for bevaring og formidling af den danske kulturarv. Hvis bibliotekerne skal bevare denne position i det danske samfund også fremover, skal de opnå at nå ud til et langt større antal mennesker end de formår i dag. Noget som de ikke alene skal opnå igennem samarbejde med det private erhvervsliv, men i lige så høj grad igennem samarbejde med hinanden på tværs af kommunegrænser og lokale forskelle. De fordele bibliotekerne kan opnå ved at forene deres ressourcerne landet over, i forhold til indsatsområder som f.eks. markedsføring og sponsoraftaler er uvurderlige, og helt nødvendige hvis bibliotekerne skal have udnyttet det enorme kundepotentiale de har pt. I relation til dette, perspektiveres herunder kort til den danske oplevelsesøkonomi, idet vi mener, at bibliotekerne potentielt kan drage stor nytte af de ideer, der er udviklet i forbindelse med oplevelsesøkonomien, netop i forhold til ovenstående.

”Øget samarbejde med erhvervslivet er et særligt fokusområde i de kommende resultatkontrakter for de statslige kulturinstitutioner. Dermed opfordres de alle til at vurdere muligheder for et øget samspil med virksomhederne” [Bendtsen & Mikkelsen, 2003, s.15]. Sådan lyder en del af indholdet i en rapport fra Kulturministeriet, 2003, Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien- fem skridt på vejen. Størstedelen af det danske

erhvervsliv, både det private og det offentlige, beskæftiger sig i dag med oplevelse og samarbejder omkring dette. Men fokus i den danske bibliotekssektor er tilsyneladende et helt andet sted, nemlig på det såkaldte "Bibliotek 2.0". De danske folkebiblioteker har længe arbejdet på, at finde et nyt afsæt i forhold til samfundets, mediernes og brugernes til stadighed hurtigere udvikling, og den deraf følgende udvikling i bl.a. formidlingsmulighederne; og det er mere og mere almindeligt, at dette arbejde udføres under fællesbetegnelsen Bibliotek 2.0, der indtil videre fungerer som en meget rummelig kasse for det hele, men især fokuserer på de såkaldte virtuelle bibliotekstilbud [Brugernes Bibliotek, 2007]. Det er tankevækkende, at netop bibliotekerne som er relativt forandringsvillige, og i hvert fald har behov for at arbejde med deres meget store kundepotentiale, især blandt unge, ikke i højere grad putter oplevelse ind i denne kasse. Og at de ikke i et større omfang har taget Kulturministeriets udspil til sig, som netop rummer løsningen på mange af deres begrænsninger. Når ønsket om oplevelser og oplevelsessamarbejder ikke kun er tilknyttet markedet og forbrugernes efterspørgsel, men i lige så høj grad kommer som et politisk ønske fra Kulturministeriets side, så bør biblioteksverdenen satse meget kraftigere end de umiddelbart gør nu, på de tilbud de får og den hjælp der bliver dem givet, i form af f.eks. Kulturpartner.dk [Kulturpartner.dk, 2007], der er udarbejdet af Kulturministeriet, for netop kulturinstitutionerne, som en vejledning i professionelt sponsor- og leverandørsamarbejde, som tager højde for alle faldgruber og risici der er i sådanne samarbejder. Bibliotekerne kan, ved f.eks. at lade en møbelfabrikant sponsere indretningen og en elektronikkæde sponsere computere og lydudstyr i en ungdomsafdeling, opnå at der frigives rigtig mange midler til andre ting, som materialeindkøb og arrangementer for de unge i stedet, ligesom der kan sikres en løbende udskiftning, så ingen af delene, når at blive 'gamle'. Det er en udvikling som bibliotekerne ikke har råd til at vende ryggen, hvis de for alvor skal indgå i oplevelsesøkonomien, sådan som både brugerne og Kulturministeriet ønsker.

Samlet set er det vigtigt at bibliotekerne arbejder målrettet med, at omfortolke deres opgaver, både som serviceudbyder og som kulturinstitution, og i fremtiden er langt mere åbne overfor, at samarbejde med en række relevante virksomheder og statslige institutioner, både lokalt og nationalt, for fortsat at skabe det tilbud på biblioteket, som brugerne

efterspørger. Bibliotekets kerneydelse er fortsat, både som serviceudbyder og som kulturinstitution, at oversætte information til brugbar viden i en tid, med enorme mængder af tilgængelige informationer. Men disse ydelser vil kun fortsætte med at være relevante så længe der er brugere, som anvender dem, og derfor er de perifere ydelser, som markedsføring, indretning og brugerorienterede tilbud, mindst lige så vigtige for bibliotekernes fremtid, som deres kerneydelser.

8 Konklusion

Herunder konkluderes på behandlingen af problemformuleringens tre overordnede undersøgelsesspørgsmål, samt underspørgsmål:

- Hvordan forholder folkebiblioteket sig til unge?
 - Hvordan opfatter folkebibliotekerne traditionelt unge, og deres egen rolle i forhold til dem?
 - Hvordan opfatter de unge folkebiblioteket og hvordan kommer det til udtryk?
 - Hvordan ser tendenserne for fremtidens bibliotekstilbud for unge ud?

- Hvem er de unge nu og i fremtiden?
 - Hvem er de unge i dag og hvem er fremtidens unge?
 - Hvordan ser de generelle udviklingstendenserne ud?

- Hvordan ser et bibliotekstilbud for fremtidens unge ud, på baggrund af ovenstående?

Mht. hvordan folkebiblioteket forholder sig til unge, så kan man af den udførte analyse konkludere at de alle, uanset deres syn på unge i øvrigt, arbejder med denne brugergruppe som én homogen gruppe, til hvem der udvikles og tilbydes det samme, uanset alder. Denne måde at tilgå den unge brugergruppe på, stammer tilsyneladende fra folkebibliotekernes traditionelle opfattelse af, og tilgang til dem. Unge fik som gruppe plads på bibliotekerne allerede i 1970'erne, i hjørner og på enkelte hylder, og er, af bibliotekerne ikke altid blevet

betragtet som en brugergruppe, hvis kultur er umiddelbart forenelig med bibliotekskulturen i øvrigt.

Heller ikke de unge betragter altid deres egen kultur, som umiddelbart forenelig med bibliotekernes. Denne konklusion kan man drage på baggrund af det store kundepotentiale der pt. findes blandt unge i alle aldre, og på baggrund af de fem særligt problematiske områder, som de unge selv fremhæver: Personalets attitude, forbudskulturen, fornyelse af materialet, karenstiden, indretningen, og til sidst de unges egen (fri)tid.

I forhold til disse fem områder, er der dog tilsyneladende sket en stor udvikling på bibliotekerne, både i Danmark og udlandet. Udviklingstendenserne indenfor biblioteksformidlingen til unge peger således i retningen af, at der netop arbejdes meget med tilgangen til unge, både hvad angår personale, materiale og indretning. Dog kan man konkludere, at der til trods for disse mange tiltag stadigvæk er en meget stor andel af de unge, som ikke bruger bibliotekernes tilbud. Skeler man til udenlandske bibliotekstilbud for unge, og til de nyeste danske rapporter indenfor området så kan man konkludere, at denne situation nødvendigvis til dels må skyldes, at de eksisterende tilbud kun henvender sig til en meget lille andel af de unge, som er en gruppe i kraftig vækst.

Mht. hvem de unge er nu og i fremtiden, så kan man på baggrund af analysens resultater konkludere, at der er sket og sker en meget kraftig udvikling i netop ungdomsbegrebet i disse år. Hvad ungdomsbegrebets udvikling angår, så ses dette bedst ved den rummelighed dette begreb efterhånden tillægges, i forhold til hvem og hvordan man er ung i dag, jf. Figur 1, hvoraf vi konkluderer, at ungdommen i dag kan inddeles i mindst tre overordnede livsfaser: Tweenerne, alders- og livsunge, som dækker et aldersspænd på 8-39år. Ligesom udviklingen i ungdommen generelt bl.a. kan ses, i den stigende koncentration af unge i storbyerne, og i de mange valg unge stilles overfor i en stadig tidligere alder, samt i den stigende opmærksomhed fra samfundet generelt og den selvscenesættelse som er en naturlig del af det, at være ung i dag.

Mht. hvordan et bibliotekstilbud for fremtidens unge kunne se ud, kan man således på baggrund af ovenstående drage den konklusion, at et enkelt tilbud ikke ville være nok, idet

der reelt er tale om mindst tre grupper af unge, som nødvendigvis har meget forskellige behov og interesser. På baggrund af dette, er der i første omgang udarbejdet en ramme for hvordan bibliotekerne kan arbejde med deres unge brugere (se figur 2), på en måde der gør op med den traditionelle homogene anskuelse af disse samtidig med, at den tilføjer den traditionelle aldersdeling den dynamik og fleksibilitet, der er nødvendig i forhold til en mere brugerorienteret tilgang til tilbudsudarbejdelse.

På baggrund af denne rammeinddeling af de unge, og med udgangspunkt i de generelle udviklingstendenser, kan vi konkludere, at bibliotekerne fremover har mulighed for, at spille en meget vigtig rolle som kulturelt værested i storbyerne og med, at forsyne de (livs)unge her med de kulturelle tilbud, de har behov for. Ligesom de har mulighed for, at spille en vigtig rolle i forbindelse med uddannelsesvalg og tilflytningen til en kommende studieby, hvor bibliotekerne netop har kompetence til at gøre de mange informationer de (alders)unge stilles overfor i den sammenhæng, overskuelige og håndterbare, både online og i form af formidling direkte til dem i det fysiske bibliotek; hvor de også kan komme til at spille en langt mere positiv rolle igennem deres formidling til og med tweenerne. Dette, bl.a. ved at arbejde målrettet med *alle* de fem områder som de unge selv anser for at være problematiske, og med de unges egne ønsker til bibliotekerne; men mindst lige så vigtigt, med udgangspunkt i de unges ikke-erkendte behov, som netop kan tilføre den merværdi til bibliotekstilbuddene, i form af et element af oplevelse og overraskelse, der kan tiltrække og fastholde de opmærksomheds- og medievannte unge. På baggrund af de opstillede tilbudsforslag kan vi til sidst konkludere, at bibliotekerne ved at anskue deres brugergruppe *unge* på denne alternative måde, kan opnå et mere tidssvarende udgangspunkt for udarbejdelsen af bibliotekstilbud, i forhold til den generelle udvikling i denne gruppe og, at de på denne måde givetvis kan opnå, at appellere til langt flere unge, end de gør i dag. Denne løsning er dog kun at betragte som midlertidig, idet den generelle udvikling i ungegruppen, og for den sags skyld i bibliotekets andre brugergrupper, er lige så kontinuerlig som udviklingen i samfundet i øvrigt, hvorfor det som det sidste i dette projekt skal understreges, at bibliotekerne skal udvikle sig løbende, og til stadighed revurdere deres tilgang til og opfattelsen af brugerne, og de tilbud der udvikles til dem.

9 Litteratur

Bendtsen, Bendt & Mikkelsen, Brian. Regeringen (2003). Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien – 5 nye skridt på vejen. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.kum.dk/sw6541.asp> (66 s.)

Bibliotekarforbundet (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.bf.dk/dk>

Bibliotek 10, Helsinki (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.lib.hel.fi/sv-FI/kirjasto10/>

Biblioteksloven (2000). Lov om Biblioteksvirksomhed. Retsinformation. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): http://147.29.40.90/_MAINRF_A411162826/1705

Biblioteksstyrelsen (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.bs.dk/>

Bisgaard, Louise & Svendsen, Anette (2006). Tweenere på bibliotek. Aalborg: Danmarks Biblioteksskolen, Projekt opgave på 5. semester, Biblioteks- og Informationsvidenskab. (40 s.)

Brugernes Bibliotek (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://remixbiblioteket.dk/brugernesbibliotek/>

Danmarks Statistik (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.dst.dk/>

Dieselvekstad, Stockholm (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.dieselvekstad.se/default.asp?checked=True>

Dotbot – dit børnebibliotek på nettet (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.dotbot.dk/>

Drotner, Kirsten (2001). *At skabe sig - selv. Ungdom, æstetik, pædagogik*. København: Nordisk Forlag. (186 s.)

Drotner, Kirsten; Jørgensen, Heidi & Nyboe, Lotte (2006). *Børnebiblioteket som læringsrum – kultur, kommunikation og transformation*. Århus: Århus Kommunes Biblioteker. (81 s.)

Drotner, Kirsten (2006). Formidlingens kunst. Formidlingsformer og børnekultur I: *Når børn møder kultur*. København: Kulturministeriet, Børnekulturens Netværk s. 8 – 15. (7 s.)

Edwards, Kirsten (2002). *Teen Library Events. A month-by-Month Guide*. London: Greenwood Press. (166 s.)

Egebo, Kirsten (2006). *Fremtidens bibliotek for de unge – baseret på ungdomsforskning og de unges holdning til bibliotekerne*. KBH: Kultur- og Fritidsforvaltningen. Bibliotekerne. (46 s.)

Frederiksborg Amt & Københavns Amt (2004). *Bibliotekerne og de unge – vil de os og vil vi dem?* KBH: Gentofte Bibliotekerne. (19 s.)

Frederikshavn Kommunes Biblioteker (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://bib.frhavnskom.dk/>

Fugl Thøgersen, Andreas (2007). De urbane stammers tid. København V:
Kommunikationsforum A/S. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.kommunikationsforum.dk/?articleid=11323> (4 s.)

Grønborg, Mette Kristensen (2007). Generation SMS. København V:
Kommunikationsforum A/S. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.kommunikationsforum.dk/?articleid=11085> (3 s.)

Gundelach, Peter & Nørregård-Nielsen, Esther (2002). Hvornår er man ung? I: Dansk
Sociologi, vol. 13, no. 3. KBH: Dansk Sociologforening, side 27-46. (19 s.)

Hjørland, Birger (2005). Core Concepts in Library and Information Science (LIS)
Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.db.dk/bh/Core%20Concepts%20in%20LIS/articles%20a-z/Serendipity.htm>

Hormonbiblioteket (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.bibliotheekmaasland.nl/>

Illeris, Knud et al. (2006). Ungdom, kompetence og identitet I: Ungdomsforskning. De
bedste af de bedste, 2, juni 2006. København: Center for Ungdomsforskning ved Learning
Lab Denmark, DPU side 47-50. (4 s.)

Jensen, Jesper Bo; Graulund, Mathilde & Levin, Marianne (2005). *Forbrugeradfærd.
Analyse af forbrugstendenser*. Århus: Center for fremtidsforskning &
Kommunikationshuset SP3. (36 s.)

Jensen, Jesper Bo (2007). Boligen og hjemmet I: *Midt i en mellemtid*. Århus: Center for
fremtidsforskning. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.fremforsk.dk/Files/Boeger/Midt%20i%20en%20mellemtid/Kap%204.%20Boli%20gen%20og%20hjemmet.pdf> (24 s.)

Jones, Patrick & Shoemaker, Joel (2001). *Do it Right*. New York & London: Neal-Schuman Publishers. (182 s.)

Kofod, Anne & Nielsen, Jens Christian (2005). *Det normale ungdomsliv. Hverdagsliv, fællesskab, trivsel og fremtid*. KBH: Center for Ungdomsforskning. (63 s.)

Kofod, Anne & Sørensen, Niels Ulrik (2006). *Rapport om Unge og biblioteker*. KBH: Roskilde Bibliotek & Danmarks Biblioteksforening. (51 s.)

Kulturministeriet (2004). Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004 – med udviklingslinier tilbage til 1964. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.kum.dk/sw224.asp>. (437 s.)

Kulturpartner.dk (2007). Kulturministeriet. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.nyxforum.dk/default.asp?kategori1=9i>

København Kommunes Biblioteker (2006). Biblioteket kommer. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): http://www.bibliotek.kk.dk/servicetilbud/bibkommer/index_html/?searchterm=biblioteket%20kommer

Lindstrøm, Martin (2003). *BRANDchild – et enestående indblik i moderne, globale børns tanker og deres forhold til mærker*. Engelsksproget: Kogan Page Ltd. (316 s.)

Los Angeles Public Library (2007). The Teen 'Scape Department. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.lapl.org/central/teenscape.html>

Mandag Morgen Monitor (2007). Nyhedsmedierne svigter de unge. København V: Kommunikationsforum A/S. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.kommunikationsforum.dk/?articleid=5052> (6 s.)

Nielsen, Jens Emil (2006). *Ung i 90'erne*. Frederiksberg: Bogforlaget HER&NU. (110 s.)

Pors, Niels Ole (2007). Gymnasieelever og biblioteker. En undersøgelse af 998 elevers brug af biblioteker og informationsressourcer. KBH: Biblioteksstyrelsen. (58 s.)

Reynolds, Kimberley (2003). Børnelitteraturforskningens betydning for konstruktionen af forskellige versioner af barndommen I: *Nedslag i børnelitteraturforskningen*, 4. s. 85 - 102. (17 s.)

Roed, Tove (2006). *Børn bruger biblioteket – hvordan og hvornår*. KBH: Københavns Kommune Kultur- og Fritidsforvaltningen. (31 s.)

Simonsen, Birgitte (2003). Hvad snakker vi om når vi siger ungdom? I: *Perspektiver på ungdom og krop*. KBH: Roskilde Universitetsforlag side 13-23. (9 s.)

Simonsen, Birgitte (2006). Om 10 år, hvad så? I: *Ungdomsforskning. De bedste af de bedste*, 2, juni 2006. København: Center for Ungdomsforskning ved Learning Lab Denmark, DPU side 11-16. (5 s.)

Skot-Hansen, Kirsten (2007). *Byen som scene – kultur- og byplanlægning i oplevelsessamfundet*. Frederiksberg: Bibliotekarforbundet. (87 s.)

Solrød Kommune Biblioteker (2007). Forever Young – projekt. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.solbib.dk/webtop/site.asp?p=2169>

Spørg Olivia (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):

<http://www.spoergolivia.dk/>

Städtische Bibliotheken Dresden (2007). Medien@age – Die Neue Dresdner Jugendbibliothek. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): http://www.bibo-dresden.de/4/index_4.html?4_02_00.html

Stockholms Stadsbibliotek (2007). PUNKTmedis. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.ssb.stockholm.se/templates/OneColumn.asp?id=10492>

Størner, Torben & Hansen, Jens Ager (2002). *Unge og ungdom i 1990'erne*. KBH: Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse. (87 s.)

Sundhedsstyrelsen & Kræftens Bekæmpelse (2006). Unges livsstil og dagligdag 2000-2004 – tendenser og udvikling i brug af tobak, alkohol, stoffer og fysisk aktivitet. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): http://www.sst.dk/Forebyggelse/Alkohol_narkotika_og_tobak/Alkohol/Tal_og_undersoege_lser/Muld.aspx (112 s.)

SøndagAften (2007). Debat om gratisprincippet i relation til biblioteksloven af 2000.

Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):

http://search.atomz.com/search/?sp_i=1&sp_q=gratisprincippet&sp_a=sp01094e00&sp_s=1&sp_f=windows-1252

Viborg Bibliotekerne (2007). Unge på bibliotekerne. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):

<http://www.viborg.dk/db/Bibliotek.nsf/Alle/E941B3AA953608A3C1256E120038F18F?OpenDocument>

Weinreich, Torben (1999). *Børnelitteratur – en grundbog*. København: Høst & Søn. (186 s.)

Århus Kommunes Biblioteker (2007). Spørg dem – de bider ikke. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://kursus.aakb.dk/kii/kii-05182.htm> (1 s.)

Århus Kommunes Biblioteker (2007). YOUng. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.aakb.dk/sw99804.asp> (10 s.)

Århus Kommunes Biblioteker (2007). De unges top 10. Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07): <http://www.aakb.dk/sw105585.asp> (1 s.)

Årstiderne (2007). Lokaliseret på World Wide Web (d.22.05.07):
<http://www.aarstiderne.com>

I 0 Bilagsfortegnelse

- Bilag 1: Projekt YOUng, Århus & DesignIT
- Bilag 2: Projekter i ind- og udland

10.1 Bilag I: Projekt YOUng, Århus & DesignIT

Projekt YOUng på Århus Hovedbibliotek er et projekt, der arbejder med aldersgruppen 14-20årige og som et led i dette, blev der den 28.03.2007 afholdt en temadagen 'Spørg dem – de bider ikke' hvor vi begge var med som deltagere [se dagsordenen sidst i dette bilag].

Anette var samtidig med som deltager i en paneldiskussion, med det overordnede emne 'De unges bibliotek' hvor hun indledningsvis, og med udgangspunkt i 'Tweenere på bibliotek', gav et bud på hvad man bør tage højde for, i forhold til brugergruppen tweenerne, når man arbejder med bibliotekstilbud til unge. Projekt YOUng er delvist baseret på MEeting YOUth, som er et EU-projekt, hvor biblioteker fra Warszawa, Oslo, Stockholm og Århus samarbejder med lokale ungdomsorganisationer om, at udvikle redskaber til inddragelse af unge mennesker i udviklingsarbejde.

Projekt YOUng har bl.a. medvirket til, at der i uge 9 og 10/2007 er afholdt ungdomsuger i det store rum forrest i på biblioteket med bl.a. Stand Up, bordtennisbord og meget andet. Desværre var dette et tidsbegrænset projekt hvilket har betydet, at selvom der var gode ideer imellem, som de unge tog til sig og brugte, så blev det hele grundet pladsmangel taget af plakaten igen efter uge 10 og nu arbejdes der på, at skabe en mobil enhed der muligvis kommer til, at parkere på centrale pladser i Århus. I forbindelse med projektet er følgende udarbejdet: Top 10 over unges bud på, hvad der kan gøre biblioteket til et federe sted

1. Flere hyggekrege med sofaer
2. Større udbud af de nyeste DVD-film
3. Større udbud af det nyeste musik
4. Flere computere
5. Gratis drikkevarer
6. Flere nye bøger
7. Flere steder, hvor man kan høre musik
8. En café, hvor man kan købe mad og drikke
9. Flere spil
10. En biograf/filmaftner

Og så de sjove bud...

En rodeotyr, et meditationsrum, yngre og lækre bibliotekarer, rulletrapper, McDonalds, en humorsektion, et løbebånd, et puderum, græske skriftsruller og en enkelt zebra!

DesignIT: Eksempel på ikke-erkendte brugerbehov

Blandt foredragsholderne på temadagen var den internationale produkt-, design- og brandudvikler DesignIT og som nævnt i afsnit 6 "Bibliotekstilbud til fremtidens unge" var en af deres vigtigste pointer i forhold til brugerinnovation i praksis at, selvom man giver brugerne det de efterspørger, er det sjældent nok til, at fastholde deres interesse i længere tid af gangen, samt at man må og skal gøre op med sig selv, hvor langt man er villig til at gå, og samtidig hvad det kræver af organisationen og medarbejderne. Som det blev nævnt i foredraget er brugerindsigt ikke altid nok og folk fortæller ikke altid sandheden, f.eks. hævder flertallet af unge mennesker, at de ofte køber økologisk men faktum er, at kun 2 ud af 10 har mere end 2 økologiske fødevarerprodukter i deres køleskab. I forhold til ikke-erkendte brugerbehov nævnte DesignIT bl.a. en opgave de havde fået, der bestod i at finde en smart måde, at opbevare sin hjemmecomputer på. De bad, som led i undersøgelsen, tilfældige mennesker sende billeder ind til deres hjemmeside, af hvordan de opbevarede netop deres computer, men fik langt flere billeder tilbage af computernes ledninger, så det viste sig altså, at det der reelt var behov for var måder, at håndtere og opbevare computerens mange ledninger på. Ligesom de fik til opgave af Bang & Olufsen at lave en dims, der kunne minde ældre mennesker om, at tage deres piller. Den skulle have en masse smarte indstillingsmuligheder og et flot glat B&O-look. Det viste sig dog, at det der reelt var behov for var noget med den ene funktion, at bippe og ikke mere, som samtidig var ru og krum så den var til at få fat i når den lå på en flad overflade, og som indeholdt pillerne.

Temadag Spørg dem de bider ikke

Børn bliver tidligere unge og unge bliver senere voksne. Derfor står bibliotekerne over for udfordringer, når det gælder om at lave et godt og tidssvarende bibliotekstilbud for de unge. På denne temadag vil vi koncentrere os om, hvordan vi kan inddrage de unge selv i udviklingen af biblioteket samt få bud på, hvad de unge gerne vil have i biblioteket.

Program

Kl. 09.30 **Ankomst og kaffe / te med rundstykker**

Kl. 10.00 **Velkomst**

Kl. 10.05 **Brugerinnovation i praksis** - Lotte Jepsen, innovationskonsulent ved Designit:

Vil man bruge brugerne fordi det er oppe i tiden? Eller vil man bruge dem, fordi man rent faktisk er indstillet på at lytte til dem? Og hvis det sidste er tilfældet - er man så villig til at ændre sit produkt derefter? Og hvad kræver det af organisationen og medarbejderne at lave brugerinddragelse?

Kl. 11.05 **Benstræk**

Kl. 11.15 **Unge og Biblioteker** - V/ Anne Kofod, kandidat stipendiat ved Center for Ungdomsforskning:

Børn går på biblioteket. Ældre går på biblioteket. Kun få unge finder vej til boghylderne. Så hvordan fuldfører de unge sætningen: "Biblioteket ville være noget for mig, hvis..."? I svarene efterlyser de unge en bedre service og mere respekt fra bibliotekarerne. De føler sig nemlig ikke velkomne og føler sig afvist og tysset på. Men sådan behøver det ikke være. Unge og biblioteker giver forskellige bud på, hvordan biblioteket kan blive attraktivt for de unge. Anne Kofod har sammen med Niels Ulrik Sørensen lavet rapporten Unge og

biblioteker.

Kl. 12.15 **Frokost**

Kl. 13.00 **YOung – et ungdomsprojekt under opsejling**

Brugerundersøgelser, workshops og laboratorieuger. Hvordan kommer man i gang, når brugerne og netværket er en medbestemmende faktor? Projektgruppen er ikke eksperter endnu, men vi er på vej.

Kl. 13.30 **PUNKTmedis – et ungdomsbibliotek i Stockholm - V/ Yvonne Pettersson,**
projektleder for planlægningen af PUNKTmedis

I februar 2005 åbnede ungdomsbiblioteket PUNKTmedis. En gruppe unge mennesker blev tilknyttet for at bidrage til udviklingen heraf. Hvordan greb de det an i PUNKTmedis, hvordan arbejder biblioteket sammen med de unge i dag og hvad har samarbejdet betydet?

Kl. 14.30 **Kaffe**

Kl. 14.45 **Paneldebat: De unges bibliotek**

Fire unge vil fra hver sin vinkel give et bud på, hvordan et ungdomsbibliotek skal være.

Paneldeltagere:

Peder Udengaard, formand for Århus Ungdoms Fællesråd og stud. scient. pol. Peder holder desuden foredrag om ungdomssociologiske tendenser og deltager i samfundsdebatten vedrørende ungdomsspørgsmål.

Thor Rigtrup Larsen, arkitektstuderende. Thor har deltaget i udformningen af Frirummet under projekt Forvandlingsrum.

Anette Munk Svendsen, studerende ved Danmarks Biblioteksskole. Anette har sammen med Louise Bisgaard skrevet 5 semesters projektet Tweenere på biblioteket.

Liv Puk Dahl Thomsen, Frontløber (holdet F16) og aktivist i gruppen Ungdomshus nu!

Ordstyrer:

Jannik Mulvad, bibliotekar, IT-konsulent og projektleder på Det Interaktive Børnebibliotek ved Hovedbiblioteket, Århus.

Kl. 15.45: **Afrunding**

10.2 Bilag 2: Projekter i ind- og udland

Helsingør Centralbibliotek

Helsingør Centralbibliotek åbnede for nogle år siden et mediehjørne for de 13- 25årige og det fungerer stadig. Mediehjørnet i det fysiske bibliotek fungerer, i samspil med artikler og andet på bibliotekets hjemmeside, som en måde at nå ud til bibliotekets unge brugere ved, at arbejde med nogle af de samme ting som interesserer dem som f.eks. 'fantasy og identitet – hvem er jeg?', 'USA - land of fortune and fame', 'nye playstation 2 for unge' og 'lækre blade på biblioteket'. Se mere på

http://www.helsbib.dk/tilbud/tekst_lyd_billede/ungdom/index.htm

Forever Young

Et projekt som stadig er meget nyt er Forever Young; et samarbejde imellem Køge, Solrød, Greve og Vallø's biblioteker der, med fokus på unge i alderen 17-25år og med ønsket om, at nå frem til hvordan bibliotekerne fastholder og tiltrækker nutidens unge i informationsfundet, forsøger man med dette projekt, at nytænke bibliotekernes tilbud i forhold til denne målgruppe. Bl.a. ved, at ansætte unge og arbejde sammen med dem om indkøb af materialer forventer man, at de unge kan give bibliotekarerne ny inspiration i indkøbet af materialer og, at man kan opnå en tættere kontakt med målgruppen. De unge vil også selv få mulighed for, at indkøbe de materialer, de synes, biblioteket bør have samt at formidle disse til andre unge. Se mere på <http://www.solbib.dk/WebTop/site.asp?p=2169>

PUNKTmedis

PUNKTmedis er et ungdomsbibliotek integreret i Medborgerplatsens Bibliotek, oprettet efter en politisk beslutning. Biblioteket ligger i et område af Stockholm hvor der er mange unge, og det er et ungdomsbibliotek primært for de 13 til 19-årige. Medborgerplatsens Bibliotek er et traditionelt bibliotek, men stueetagen er altså med PUNKTmedis målrettet de unge. Indretning, arrangement og medietilbud er blevet udviklet i samarbejde med de unge, som ønskede mødeplads, fritidssted og café. Ordet er i centrum i PUNKTmedis, både

det skrevne, det talte og det sungne ord og dette betyder bl.a., at de ikke har spil af nogen art. Bibliotekets største problem er, at mange voksne foretrækker ungdomsafdelingen frem for det traditionelle bibliotek, og når der kommer for mange voksne, har de unge ikke lige så meget lyst til at opholde sig der. Se mere på

<http://www.ssb.stockholm.se/templates/OneColumn.asp?id=10492>

'Teen'Scape'

Los Angeles Public Library åbnede i 1994 en ungdomsafdeling i biblioteket, og i 2000 blev afdelingen genåbnet. Biblioteket har denne gang valgt en involveringsstrategi for netop, at inddrage teenageres livsstil i etableringen af det særlige område i biblioteket – designet af og for teenagere. De har givet området navnet 'Teen'Scape', og det har til formål at give unge et tilflugtssted og et ejerskabsfølelse over stedet hvor de kan arbejde med computere, hænge ud, studere eller læse. På Halmstadskonferencen i juni 2004, introducerede Stadsbibliotekar Susan Kent, ideerne og processen bag initiativet; 'Teen'Scape' er specielt designet til unges behov – med mange computere, Internetadgang, spil, tv og video. Afdelingen er opdelt i flere områder – et studieområde, et computerområde, et værested, og et område hvor der kan lyttes til musik. I samarbejde med det øvrige bibliotek, bliver der afholdt mange arrangementer, som de unge også selv er med til at bestemme form og indhold af. 'Teen'Scape' har, ifølge Susan Kent, utroligt mange brugere og det er her lykkedes biblioteket, at etablere et alternativ til de unges traditionelle konflikter med de gængse biblioteksregler og normer. Se mere på

<http://www.lapl.org/teenscape/index.html>

Hormonbiblioteket

I Holland åbnede i 2000 Hormonbiblioteket for unge i byen Oss. Biblioteket blev realiseret via en gruppe unge, i samarbejde med bl.a. biblioteket og en design- og kunst skole. Biblioteket er funderet og designet som en 'emotional' brugergrænseflade og med det formål, at få unge til at benytte biblioteket som en naturlig del, af deres meget foranderlige og flimrende hverdag. Se mere på <http://www.oboss.nl/pers/95.htm>

Medien@age

Ungdomsbiblioteket Medien@age, hvis målgruppe er de 13-25årige, åbnede d. 27/5 2000. Biblioteket ligger velplaceret i centrum af Dresden, både i forhold til indkøbsmuligheder og andre aktiviteter for unge, og altså i et område hvor mange unge færdes. Medien@age er interessant som eksempel fordi man har valgt, at fokusere på materialer og marketing. Biblioteket markedsfører sig selv meget aktivt. Man benytter sig af udstillingsvinduer i byen, og biblioteket har selvfølgelig en sms-service, der gør opmærksom på arrangementer og hjemlån. Endvidere findes der postkort, visitkort, flyers og kalendere, der gør reklame for biblioteket. Ligesom der er etableret et samarbejde med lokale radiostationer, og 2 sporvogne kører rundt i byen med reklame for biblioteket. På materialeområdet sigtes der på hurtighed, aktualitet og kvalitet med udgangspunkt i de unges egne ønsker. Der købes kun 1 eksemplar af hver titel, undtagen bøger til skolebrug. Brugerne har meget stor indflydelse på arrangementer og materialer bl.a. via Brugergrupper og ved forespørgsler på materialer der ikke findes i samlingen, købes de ofte samme dag. Biblioteket tilstræber at have en 50-50 fordeling mellem nye og gamle medier, og de har intet magasin, alle materialer står fremme, og kasseres eller sælges til lånerne efter 4-5 år. Denne materialevalgspolitik, kombineret med den aktive markedsføring af biblioteket, har resulteret i et udlån på 80-90% af bibliotekets ca. 26.000 materialer på månedsbasis. Se mere på <http://www.medienetage-dresden.de/d3/index.html>

Dieselwerkstadens Bibliotek

Dieselwerkstadens Bibliotek ligger i et stort kulturhus med megen aktivitet, bl.a. ligger der en stor cafe lige ved siden af biblioteket. Biblioteket har prioriteret, at skabe et anderledes biblioteksudtryk med megen musik, mange pc'ere og ung indretning. Der er få bøger, men det er åbenbart de rigtige, for biblioteket har et meget højt cirkulationstal. Der er en del spillemaskiner, der er sat op i netværk, så de unge kan spille sammen og der er aldrig stille på Dieselwerkstadens Bibliotek. Udover en lille børneafdeling i et hjørne er biblioteket udelukkende målrettet de ældre unge. Personalet er alle kontraktansatte for 3 år, de fleste

ganske unge og kun få har en uddannelse som bibliotekar. Personalet er ansat på baggrund af kvalifikationer, ikke uddannelse. For eksempel er der ansat personale med stor kompetence inden for musik, film og rollespil. Se mere på <http://www.dieselverkstaden.se/default.asp?checked=True>

Bibliotek 10

Bibliotek 10 ligger i centrum af Helsinki, og i samme bygning som hovedpostkontoret og tæt ved banegården. Biblioteket er et IT- og musikbibliotek og har derfor kun bøger, cd'er og videoer m.v., der knytter sig til enten musik eller IT. Der er ingen skønlitteratur og heller ingen børneafdeling. Alt inventar er på hjul, al indretning kan flyttes hvis der f.eks. skal være koncert eller en større udstilling. Borde og stole er på hjul, så brugerne selv kan konstruere deres egen arbejdsstation/siddeplads. Ved alle bibliotekarbordene er der plads til to personer - nemlig en ansat og brugeren. De ansatte er enten uddannede bibliotekarer, eller specialister i IT eller musik, og de fleste er mellem 25-35år. Brugerne afspejler personalesammensætningen, idet det hovedsagligt er mænd mellem 20 og 35år. Se mere på <http://www.lib.hel.fi/sv-FI/kirjasto10/>

Oplysninger om de beskrevne tiltag på diverse biblioteker er indhentet via de anførte hjemmesider samt via diverse, til projektet anvendte rapporter.